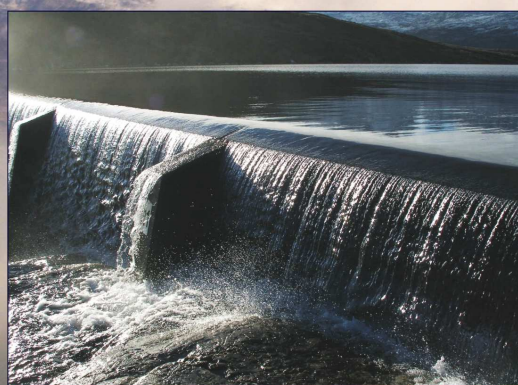

Inuussutissarsionnermut Pisortaqarfik
Erhvervsdirektoratet

2008-2015-imut Nukissiuuteqarnikkut iliusissatigut suliassatigullu pilersaarut

Ukiakkut ataatsimiinneq 2007

Siulequt

Naalackersuisut matumuuna Nukissiuuteqarnermut iliuusissatigut suliassatigullu pilersaarut saqqummiuppaat. Suliassatigut pilersaarut manna siunissami pissusaanut nassuiaammut, Inatsisartunit 2006-imi suliarineqartumut nangitsineruvoq.

Nukissiuuteqarneq ingerlaavarfiuvoq, ukiunilu makkunani anner-tuumik ineriartortoqarluni. Nukimmik pilersuinermi sinaakkitit tunngavigisallu allanngorput silap pissusaa allanngornera, teknikikkut ineriartorneq aamma nunarsuaq tamakkerlugu tatiginartumik akikit-sumillu nukimmik pilersuinissap annertusinera annertunerusumik isigineqalerluni.

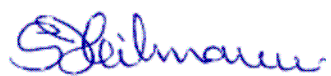
Tamanna tunngavigalgu siunissaq suliniuterpassuarnik pissanganartunik nunatsinnut periarfissanik nutaanik ammaassivoq.

Pingaartumik erngup nukinganik periarfissat annertuut pingaaruteqarput. Periarfissat iliuusissatigut isumalluutaapput, tassa inuussutissarsiutit ineriartortinnissaannut inuiaqatigiinnilu tamarmi siuariar-tornissamut tunngavissaliillutik. Nukissiuuteqarneq taamaattumik siunissami pilersuiinnaarnani saq-qumisussaavoq. Assersuut ataaseq tassaavoq Nunatta Qeqqani aluminiumimik aatsitsivimmik, sulif-finnik ineriartornermillu pilersitsisussamik sanaartornissamut periarfissaqarneq.

Aluminiumimik aatsitsivik aamma silap pissusaanut naleqqiullugu assersuutissaqqissuuvoq, nunar-suarimi allami nunap iluaneersumik ikummatissat atornagit Kalaallit Nunaanni erngup nukinganik tunngaveqartumik tunisassiorneq nunarsuaq tamakkerlugu avatangiisimut iluaqutaasussaammat. Nukissiuuteqarneq silap pissusaanut iluaqutaasumik ineriartortinneqartussaavoq. Taamaattumik nu-kimmik atuneq annikillisinniarlugu ataavartumillu nukimmik tunisassiorniarluni annertunerusumik suliniuteqartoqassaaq.

Silap pissusaatigut inuussutissarsiutinilu periarfissat iluaqutiginnissaannut sinaakkitissat pisariaqar-tinneqartut pilersinniarnerini nukissiuuteqarnermut tunngasut Naalackersuisunit ukiuni tulliuttuni iluaqutiginiarneqarput. Siunissami takorluukkat eqqortinniarutsigit nunatsinni tamatta suliniuteqarta-riaqarpugut. Tassa inuinnaat, inuussutissarsiortut, kattuffiit kiisalu pisortat suliffeqarfii oqartussallu.

Nukissiuuteqarnermut iliuusissatigut suliassatigullu pilersaarutikkut inuiaqatigiinnut tamarmut nuannaarutaasumik periarfissat nutaat iluaqutigineqarnissaannik qulakkeerinnittumik sulineq aallar-tinneqarpoq. Sulineq siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu aningaasaliiffiusoq nunatsinnut iliuusissatigut annertuumik pingaaruteqartussa. Taamaattumik nukissiuuteqarnikkut nalinginnaa-sumik isumaqatigiittoqarnissaanut kaammattuuteqarpunga, taamaalilluta siunissami periarfissat i-luaqutigineqarnissaannut tamatta suleqatigiilluta.

Siverth K. Heilmann

Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Inuussutissarsiutinullu ilinniartitaanernut Naalakkersuisoq

September 2007

SIULEQUT	3
<u>1 EQIKKAANEO</u>	<u>7</u>
<u>2 TUNULIAQUTAASUT TUNNGAVIUSULLU</u>	<u>10</u>
2.1 UNAMMINARTUT	10
2.2 TAKORLUUGAQ	12
2.3 ILIUSISSAT IMMIKKOORTUKKAARTUT	12
<u>3 ATAQATIGIISSUMIK NUKIMMIK PILERSUINEQ</u>	<u>14</u>
3.1 IMMAP NAQQATIGUT KABELI.....	14
3.1.1 UNAMMINARTUT.....	14
3.1.2 SULINIUTIT	15
3.1.3 ANGUSASSATUT ILIMAGISAT	15
3.2 SULIFFISSUIT NUKISSAMIK ANNERTUUMIK PISARIAQARTITSISUT	16
3.2.1 UNAMMINARTUT.....	16
3.2.2 SULINIUTIT	17
3.2.3 ANGUSASSATUT ILIMAGISAT	18
<u>4 NUKISSAMIK SIPAARNEQ AAMMA ATORLUAANERULERSITSINEQ</u>	<u>19</u>
4.1 INUINNAAT ATUISUT	21
4.1.1 UNAMMINARTUT.....	21
4.1.2 SULINIUTIT	21
4.1.3 ANGUSASSATUT ILIMAGISAT	23
4.2 PISORTAT SULIFFEQARFIUTAAT	23
4.2.1 UNAMMINARTUT.....	23
4.2.2 SULINIUTIT	23
4.2.3 ANGUSASSATUT ILIMAGISAT	24
4.3 NIUERNEQ SULLISSINERLU KIISALU SANAARTORNIKKUT SULIFFISSUIT	25
4.3.1 UNAMMINARTUT.....	25
4.3.2 SULINIUTIT	25
4.3.3 ANGUSASSATUT ILIMAGISAT	25
4.4 AALISAKKERIVIIT.....	25
4.4.1 UNAMMINARTUT.....	25
4.4.2 SULINIUTIT	26
4.4.3 ANGUSASSATUT ILIMAGISAT	27
4.5 ASSARTUINERMUT IMMIKKOORTOQ	27
4.5.1 UNAMMINARTUT.....	27
4.5.2 SULINIUTIT	27
4.5.3 ANGUSASSATUT ILIMAGISAT	28
4.6 NUKIMMIK ATORLUAANERULERNEQ.....	28
4.6.1 UNAMMINARTUT.....	28

4.6.2	SULINIUTIT	29
4.6.3	ANGUSASSATUT ILIMAGISAT	30

**5 NUKIMMUT ATAAVARTUMUT NUTARTERNEQARSINNAASUMULLU
ALLANNGORTITSINEQ** **32**

5.1	ERNGUP NUKINGANIK NUKISSIORFIIT ANGISUUT	32
5.1.1	UNAMMINARTOQ	32
5.1.2	SULINIUTIT	33
5.1.3	ANGUSASSATUT ILIMAGISAT	33
5.2	NUKISSIUUTIT ATAAVARTUT ALLAT	34
5.2.1	UNAMMINARTUT.....	34
5.2.2	SULINIUTIT	35
5.2.3	ANGUSASSATUT ILIMAGISAT	36
5.3	BRINTI NUKISSIUUTITUT	36
5.3.1	UNAMMINARTOQ	36
5.3.2	SULINIUTIT	37
5.3.3	ANGUSASSATUT ILIMAGISAT	37

**6 NUKIMMIK PILERSUINERUP AAQISSUUTEQQINNEQARNERA
ILISIMASANILLU INERISAANEQ** **38**

6.1	NUKIMMIK PILERSUINERUP NALINGINNAASUP AAQISSUUTEQQINNEQARNERA	38
6.1.1	UNAMMINARTUT.....	38
6.1.2	SULINIUTIT	39
6.1.3	ANGUSASSATUT ILIMAGISAT	40
6.2	NUKIMMIK ANNERTUUMIK PISARIAQARTITSISUNUT SULIFFISSUARNUT NUKIMMIK PILERSUINERUP AAQISSUUNNEQARNERA	40
6.2.1	UNAMMINARTUT.....	40
6.2.2	SULINIUTIT	41
6.2.3	ANGUSASSATUT ILIMAGISAT	41
6.3	ILISIMASANIK INERIARTORTITSINEQ.....	41
6.3.1	UNAMMINARTUT.....	41
6.3.2	SULINIUTIT	42
6.3.3	ANGUSASSATUT ILIMAGISAT	43

**7 ILIUSISSATIGUT SULIASSATIGULLU PILERSAARUMMIK
MALITTAREQQINNINNEQ** **43**

1 Eqikkaaneq

Nukissaqarniarnermik politikkimi siunissami pisussanut Naalackersuisut nassuiaataat 2006-imeersoq aallaavigalugu nukissiuuteqarnermi takorluukkat saqqummiunneqarput. Siunissami pisussanut nassuiaammi anguniakkani nukimmik pilersuineq siunnerfigineqarpoq. Nukissiuuteqarnermut iliuusissatigut suliasatigullu pilersaarummi takorluukkat saqqummiunneqarput nukissiuuteqarneq siunissami tassaasoq pilersuinerinnaanngitsoq, naak tamanna Nukissiorfiit pingaarnertut suliasari-galuaaraat. Nukissiuuteqarneq siullermik aamma silap pissusaataa allanngorneranik aamma inuussutissarsiutit ineriartornerannik imaqassaaq.

Pilersuinerup isumannaatsuunerata saniatigut takorluukkanut aamma ilaapput silap pissusaata allanngorneranut naleqqiullugu siunissami unamminartut annertuut. Kyotomi isumaqatigiissut isumaqarpoq Kalaallit Nunaata CO₂-mik aniatitsinini 1990-imut naleqqiullugu 8%-imik annikillisissagaa. Inuussutissarsiutinik ineriartortitsilerneq aamma unamminartuuvoq annertoq, nukimmik pilersuinerup aamma peqataaffigisassaa. Tamanna ilaatigut pisinnaavoq suliffissuit nukimmik annertuumik pisariaqartitsisut soorlu aluminiumimik aatsitsiviit periarfissaqalersinnerisigut.

Kyotomi isumaqatigiissutip taartissaa pillugu isumaqatigiinniarnerni isumaqatigiissutip Kalaallit Nunaanni suariartornermut akornusiinnginnissaa Naalackersuisut sulissutigissavaat, naak nunarsuaq tamakkerlugu silap pissusaanut iluaqutaasussanik soorunami tamaviaarluta suliaqartussaalluta.

2015-ip tungaanut nukissiuuteqarnikkut sulineq imminnut sunniisunik tapertariittunillu iliuusissat sisamat aallaavigalugit siunnerfeqartussaassaaq. Iliuusissat ilaat siulleq tassaavoq ataqatigiissumik nukimmik pilersuineq. Kitaani immap naqqatigut kabeliliinissaq siunertaralugu misissueqqaarnernik Nukissiorfiit aallartitsipput. Immap naqqatigut kabeliliineq piviusunngussappat nunap ilaa qeqertami ingerlatsinermiit innaallagiaqarnikkut ataqatigiissumut allanngortitsineqassaaq, tamannalu isumaqassaaq nukimmik atorluaanerusumik iluaquteqarnerulerneq.

Inuussutissarsiutinik ineriartortitsisumik pilersitsiniarnerni iliuusissatigut isumalluutitut erngup nukinganik iluaquteqarneq ataqatigiissumik nukimmik pilersuinissaq pillugu iliuusissanut ilaatinneqarpoq. Siullermik aluminiumimik aatsitsivimmik periarfissaq erngup nukinganik nukimmik pilersorneqartussaq misissorneqassaaq. Siunissami periarfissat allat iluaqutigineqarnissaat eqqartorneqarsinnaapput. Immap naqqutigut kabeliliineq piviusunngussappat tamanna ataqatigiissumik nukimmik pilersuinerup ilaalluni suliffissuarnut erngup nukinganik nukissiorfinniit nukimmik iluaquteqarsinnaanermik periarfissamik pilersitsitsissaaq.

Iliuusissani tulliusoq tassaavoq nukimmik sipaarniarneq aamma atorluaanersitsineq. Tassani unamminartoq annertoq tassaavoq nukimmik atuineq pillugu ilisimasanik ullumikkut amigaateqarnerput, anguniakkallu inissititernissaannut tamanna ajornartorsiutaalluni. Taamaattumik ukiuni aggersuni nukimmik atuineq pillugu ilisimasanik ineriartortitsissaagut. Nukissiuuteqarnermi kajumis-

saatinik aaqqissuussinikkut qaammarsaanermik malitseqartumik inuinnarni atuisuni, pisortat sulif-fiutaanni inuussutissarsiortunilu nukimmik sipaartitsinissaq pilersinneqassaaq. Tamanna qulakkeer-niarlugu suliniutit arlallit atulersinneqassapput, taakku ilai nalinginnaasuussapput allallu atuisunut ataasiakkaanut siunnerfeqartinneqassallutik. Ilaatigut Nukissiorfiit nukissianut siunnersorteqassap-put nukimmik sipaarnissamat periarfissanik siunnersuillutillu nalilersuisussat.

Iliusissat pingajuat tassaavoq nukimmik ataavartumik annertunerusumik iluaquteqarnissaq. Nu-kimmik pilersuinermi siunissami erngup nukinga qitiussaaq. Tamatuma tatiginartumik nukimmik pilersuinissaq qulakkiissavaa, nukimmik sipaarnissaq ilanngukkaanni CO₂-mik aniatitsinerup anni-killisinneqarneranik kinguneqartussaq.

Sumiiffinni illoqarfimmut qanittunik erngup nukinganik nukissiorfinniit periarfissaqanngitsuni er-ngup nukinga nukissiuutitik ataavartunik allanik taperneqassaaq. Aamma brinti siunissami nukim-mik pilersuinermit atorneqassaaq.

Iliusissani kingulleq tassaavoq nukissiuuteqarnerup nutaamik aaqqissuunneqarnera ilisimasanillu kajungilersitsineq. Siunissami unamminartut akuersaarniarlugit pisariaqarpoq aaqqissuussineq an-nertuumik ingerlataqarnermi iluaqutinik atuisinnaasoq, aningaasaliisussanik kajungilersitsisinnaa-soq, nunani tamalaani suleqatigiinnernut peqataasinnaasoq minnerunngitsumillu ilisimasanik kaju-ngilersitsisinnaasoq.

Tamanna tunngavigalugu Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allanngortinneqarnissaat pillugu pilersaarnermik nalunaaruteqarnissamat Naalakkersuisut UKA07-mi siunnersuummik saq-qummiussiniarput. Tamatuma saniatigut aluminiumimik aatsitsitsivimmut nukimmik pilersuiffiup inissinneqarnissaa piginnittullu aaqqissuussaannerat pillugu Naalakkersuisut UPA08-mi siunners-uummik saqqummiussissapput.

Kiisalu nukissiuuteqarnermi ilisimasanik ineriartortitsisoqassaaq. Ilisimasat nunatsinnut ilaatigut kajungilersitsinneqassapput aamma nunani tamalaani ilisimatusarnermut ilapittuisoqarluni. Tama-tuma saniatigut nuna tamakkerlugu nukimmik atuneq pillugu ilisimasanik ineriartortitsisoqassaaq. Nukissiuutit suut atorneqarpat kikkunnillu? Taamaattumik nukissiuutit pillugit kisitsisitigut paasis-sutissat 2008-ip aallartinnerani pilersinneqassapput.

Nukissiuutit pillugit kisitsisitigut paasissutissat iliuusissatigut suliassatigullu pilersaarummi matuma malittareqqinnilluni sulinermi qitiusussaassapput. Nukissiuutit pillugit kisitsisitigut paasissutissat anguniakkanut naleqqiullugit ineriartornermi nakkutilliinermi ingerlaavartumik atorneqassapput. 2011-mi sulineq naliliiffineqassaaq, ukiuni siullerni pingasuni kisitsisitigut paasissutissat tunnga-vigalugit. Tassani pilersaarummi anguniakkat aalajangersimasumik nukimmik atuneq tunngaviga-lugu nutarterneqassapput.

Sulinermik nalileereernerup kingorna 2012-mi 2020-ip tungaanut nukissiuuteqarnikkut iliuusissatigut suliasatigullu pilersaarut nutaaq suliarineqassaaq. Nukissiuutit pillugit kisitsisitigut paasisutisat saniatigut pilersaarummi nutaami Kyotomi isumaqatigiisummut taartaasussamut 2013-mi atulersussatut naatsorsuutigineqartumi nunani tamalaani silap pissusaa pillugu isumaqatigiisummi nutaami pisussaaffiit aallaavigineqassapput.

2 Tunuliaqutaasut tunngaviusullu

Ukiuni aggersuni Kalaallit Nunaannut unamminartunut arlalinnut naleqqiullugu ukiuni aggersuni nukissiuuteqarneq pingaaruteqarluni inissimasussaavoq. Silap pissusaanut kiisalu inuussutissarsiornermut pilersuinernullu tamanna atuuppoq.

Nukissiuuteqarnermut sinaakutissat nukissaqarniarnermik politikkimi siunissami pisussanut nas-suiaammi, UPA06-imi saqqummiunneqartumi, aalajangersarneqarput, ukiuni aggersuni sulinissamut erseqqissunik anguniagassaartoq:

”Naalackersuisut nukimmik pilersuineq aningaasanut avatangiisinullu tunngatillugu imminut nam-massinnaasoq anguniarpaat. Nukimmik pilersuineq siunissami sapinngisaq tamaat nukimmik piffiu-sinnaasunik nunap nammineq pigisaanik tunngaveqassaaq. Taamaassappat tamanna atuisut nukim-millu pilersuisut malunnartumik iliuseqarnissaannik piumasaqarpoq.” (Nukissaqarniarnermik poli-tikkimi siunissami pisussanut nassuiaat, 2006)

2.1 Unamminartut

Qulaani taaneqartut tunngavigalugit nukissiuuteqarnermi suliniutit silaannaap pissusaani, pilersuine-rup inuussutissarsiutillu iluanni unamminartut akuerissavai. Unamminartut nunarsuarmut tamarmut sumiiffinnullu tunngasuusut.

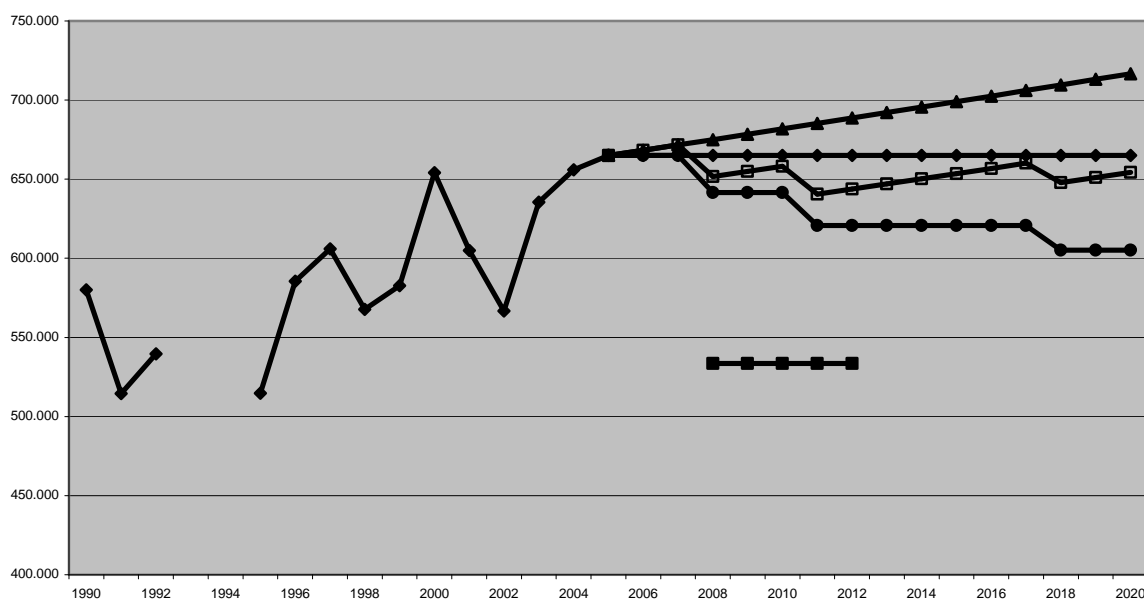
Nunarsuaq tamakkerlugu nukimmik atuineq qaffakkiartuinnarsimavoq tamatumalu malitsigisaanik kissatsittoornermi gassit anianerisa kingunerisaannik silap pissusaa allanngorluni. Tamanna minne-rungitsumik pinngortitamut taassumalu iluaqutiginiarneranut pingaaruteqarpoq. Kyotomi isumaqa-tigiisummi nunarsuup tamarmiusup ilaatigut kissakkiartorneranut akornusiisussamik kissatsittoor-nermit gassit annikillisinneqarnissaannut anguniakkat saqqummiunneqarput. Tassunga atatillugu Kalaallit Nunaat arlalinnik pisussaaffeqarpoq, ilaatigut nukissanut sipaaruteqarnikkut akuersaarne-qartussat, kisianni aamma pinngortitami isumalluuteqarpugut arlalinnik, nukimmik ataavartumik tunisassiornermi iluaqutigineqarsinnaasunik taamaalillunilu nunarsuaq tamakkerlugu CO₂-mik ania-titsinermit killiliisinnaasunik.

Kyotomi isumaqatigiisummi anguniakkat 2012-mi anguniarlugit CO₂-mik annikillisaanissaq siu-nertaralugu silap pissusaatigut iliussissamik piareersaallutik Naalackersuisut aallartitsipput. Iliussis-sami tassani nukimmik sipaarnissamut anguniakkat arlallit saqqummiunneqassapput. Anguniakkat taakku aamma iliussissatigut suliassatigullu pilersaarummi matumani atorneqarput. Nukissiuutit pillugit kisitsisitigut paasissutissat tunngavigalugit aamma iliussissat taakku malittareqqinnerisigut anguniakkat ingerlaavartumik nalilersorneqassapput.

CO₂-mik aniatitsinerup annikillisinneqarnissaanik anguniakkat angusinnaajumallugit immikkoortuni arlalinni inuiaqatigiinnilu assigiinngitsuni tamani suliniuteqarnissaq pisariaqassaaq. Nukissiuutini atavartunik annertunerusumik atuineq immikkoortuni tamani nukimmik sipaarnermik tapersorsorneqassaaq. Titartagaq 2.1-imi takutinneqarpoq Kyotomi isumaqatigiissummi pisussaaffinnut naleq-qiuullugu CO₂-mik aniatitsinerup siumut naatsorsorneqarnera. Tassani takuneqarsinnaavoq anguniakkat anguneqarnissaannut erngup nukinganiq periarfissanik iluaquteqarneq imaluunniit nukimmik sipaarnarit kisimik naammangitsut.

Titartagaq 2.1: CO₂-mik aniatitsineq 1990-2020

CO₂-udledning (tons)

- ◆ CO₂-mik aniatitsineq, ullumi killiffimmik siumut naatsorsuineq erngup nukinga ilanngunnagu
- ▲ Siumut naatsorsuineq +0,5%/ukiumut erngup nukinga ilanngunnagu
- Siumut naatsorsuineq +0,5% erngup nukinga ilanngunnagu
- Siumut naatsorsuineq ullumi killiffimmik siumut naatsorsuineq erngup nukinga ilanngunnagu
- Kyotomi isumaqatigiisut naapertorlugu aniatitsinerup qaffasissusia akuerineqartoq

Unamminartuq alla tassaavoq pilersuinerup isumannaatsuunissaa, tassaasoq Nukissiorfiit pingaarnertut suliassaat. Akit tatiginartut atorlugit atuisunut pilersuineq tatiginartuq suli qulakkeerneqassaaq. Nunap iluaneersunik ikummatissanik pilersuineq nunarsuaq tamakkerlugu ineriartornermit sunnerneqarsimavoq. Tassani nunarsuaq tammakkerlugu isumaqarpoq nunarsuaq tamakkerlugu atuineq qaffakkiartuinnartuq uuliamik tunisassiortut amerlanerpaartaat nunarsuup ilaaneertunut politikikkut allanngorarfiusuneersunut ataqatigiissikkaanni tamanna nunani tamalaani uuliap akuiagaangitsup akianik annertuumik allanngorartitsisuuvoq tamatumalu malitsigisaanik kalaallit nunaata aningaasaqarneranut sunniuteqarluni.

Kiisalu nukissiuuteqarnermut tunngasut inuussutissarsiutinut pitsaasumik sinaakutissaqartitsinermit qulakkeerinneqataassallutik. Nukimmik annertuumik pisariaqartitsisunik suliffissuarnik kajungilertitsinissamut periarfissiisoqarnissaa qulakkeerneqassaaq, taamaalilluni ineriartorneq piujuartitsinermik tunngaveqartuq qulakkeerneqarluni. Unamminartuq taanna qulaani unamminartunut taaneqartunut marlunnut ataqatigiissillugu isigineqassaaq. Taamaattumik siunissami nukissaqarniarnikkut politikkip iluarsiiisutissaqartitassaa tassaapput silap pissussaani ajornartorsiutit aamma pilersuinissamut apequtit pilersuinissamullu ajornartorsiutit.

2.2 Takorluugaq

Naalackersuisut nukissaqarniarnermik politikimi siunissami pisussanut nassuiaataanni 2006-imeersumi sinaakutissat aalajangersarneqartut 2015-ip tungaanut nukissiuuteqarnikkut sulinermi aallaaviusussaapput. Nukissiuuteqarnermi nutaanik periarfissaqalerneq pissutigalugu unamminartut annertuseriarsimallutillu saqquminerulersimapput. Nukissiuuteqarnermut tunngasut qanoq ingerlannissaannut immikkortullu inuiaqatigiinni qanoq inissisimanissaanut takorluukkat ataqatigiinnissaat taamaattumik pisariaqartinneqarput. Takorluugaq innuttaasunut nukimmik pilersuinermit suli annertunerusoq.

Naalackersuisut nukissiuuteqarnikkut takorluugaat:

Nukissamik pilersuineq pissaaq pilersuinerup qaffasissumik isumannaatsuuneratigut kiisalu avatangiisit nunarsuarmilu silap pissusaa ataqqillugit nukiit ataavartut nutarterneqarsinnaasullu annertunerumik siaruarnerisigut inuussutissarsiutit ineriartorneri aamma inuiaqatigiit peqqinnartumik aningaasaqarnerat isumannaarlugu.

2.3 Iliusissat immikkoortukkaartut

Unamminartut taaneqartut taakku pingasut tamarmik nukissiuuteqarnermut tamarmut sunniuteqarput. Takorluugaq piviusunnngortinneqassappat nukissiuuteqarnermut tunngasut immikkoortut assi-giinngitsut iluanni ataqatigiissumik suliniuteqarnissaaq taamaattumik pisariaqarpoq.

Naalakkersuisut nukissaqarniarnermik politikkimi siunissami pisussanut nassuiaataanni 2006-imeersumi sulinerup aallartinneqartup nanginneratut iliuusissat immikkoortut sisamat toqqarneqarsimapput. Iliuusissat 2015-i tikillugu malersorneqassapput, kapitalinilu tulliuttuni misissorneqassalutik:

- *Ataqatigiissumik nukimmik pilersuineq:*
Kitaani sinerissap ilaani nukissiuuteqarnerup qeqertami ingerlatsinermiit innaallagiaqarnikkut ataqatigiissumut allanngortitsinissaq siunertaralugu misissueqqissaarnerit ingerlanneqassapput. Aammattaaq nukimmik annertuumik pisariaqartitsisunut suliffissuarnut periarfissat qulaajaaffiginiarlugit misissueqqissaarnerit ingerlanneqassapput. Siullermik Nunatta Qeqqani aluminiumimik aatsitsivik. Anguniagaq tassaavoq nukissiuuteqarnikkut atassuteqaatit allatut aaqqissuunneqarnissaat, taamaalilluni nukik ataavortoq atorluaanerulersitsisumik iluaqutigineqarsinnaalerluni inuussutissarsiutillu ineriartornerinut tunngavissanik pilersitsisoqarluni.
- *Nukimmik sipaarniarneq aamma atorluaanerulersitsineq:*
Nukimmik sipaarnissamut kajungilersitsisumik paasititsiniaanermillu suliniutit arlallit aallartinneqassapput. Inuinnarni atuisuni, pisortat suliffeqarfiini kiisalu inuussutissarsiortuni nukimmik atuinermik killiliisumik suliniutit kinguneqassapput. Kiisalu siaruarternermi nukimmik annaasaqarneq pinngitsoortinneqassalluni. Tassani anguniagaq tassaavoq CO₂-mik aniatitsinerup killilerneqarnissaa, kiisalu sanaartornermi aningaasaliissutinut nutaanut pisariaqartitsineq aamma nunap iluaneersunik ikummatissanik eqqussuineq annikillisillugit.
- *Nukimmut ataavartumut allanngortitsineq:*
Erngup nukinganik nukissiorfiit annertuut annerusumik pingaartinneqassapput, allamik ataavartumik imaluunniit nutarterneqarsinnaasumik nukimmik ilallugit. Ilisimatusarnikkut suliniutit annertusinneri periarfissat allat annertunerusumik iluaqutigineqarneri peqatigalugit anguniakkat anguneqarnissaat qulakkeerneqassaaq.
- *Nukimmik pilersuinerup aaqqissuuteqqinneqarnera:*
Nukissiuuteqarnermut tunngasut aaqqissuunneqassapput, taamaalilluni ingerlatsinermut, ineriartornermut ilisimasanillu ineriartortitsinermut sinaakutissat pitsaanerpaanngortineqarlutik. Nukissiuuteqarnermi takorluugaq naammassineqassappat allatut aaqqissuussaanaissaq ilisimasanillu ineriartortitsinissaq pisariaqarpoq.

3 Ataqtigiissumik nukimmik pilersuineq

Nukissiuuteqarnikkut ukiuni aggersuni suliniutinut anguniagaq tassaavoq Qaqortup, Paamiut aamma Nuup akornanni ataqtigiiaartumik innaallagissamut aqqummik pilersitsinissamut 2009-imiit immap naqqatigut kabeliliinissamut periarfissanik misissuinissaq. Misissuineq aallartineqareerpoq, naatsorsuutigineqarporlu 2009-p ingerlanerani tamanna inerneqarumaartoq. Kitaani illoqarfiit ilaasa akornanni ataqtigiiaartumik innaallagissamut aqquteqalerneq isumaqarpoq maannakkut qeqertami ingerlatsisarneq qimanneqassasoq. Maannakkut Narsaq aamma Qaqortoq imminnut atassuserneqarnikuupput, tamanna nukimmik pitsaanerusumik iluaquteqartitsilluni, aamma sillimmatissatigut piginnaasamik pilersinneqarsimasumik.

Anguniagaq alla tassaavoq erngup nukinga iliuusissatigut isumalluutitut iluaqutigineqarneratigut nukimmik annertuumik pisariaqartitsisunik suliffissuarnik kajungilersitsinikkut inuussutissarsiutitigut ineriartortitsinermik pilersitsinissaq. Anguniakkat taakku naammassineqassappata immap naqqatigut kabeliliinissamut kiisalu nukimmik annertuumik pisariaqartitsisunik suliffissuarnik nukimmik pilersuinissamut erngup nukinganik nukissiorfiliornissanut annertuumik aningaasaliinissaq pisariaqarpoq.

3.1 Immap naqqatigut kabeli

3.1.1 Unamminartut

Kitaata sineriaata avataatigut immap naqqatigut kabeliliiniraanni piumasaaqatit arlallit naammassimasariaqarput. Kabelip immap naqqanut inissinneqarnissaa teknikikkut ajornartuussanngilaq, kabelimik innarliisinnaasumik sumiiffinni peqannginnissaa qulakkeerneqassaaq, nukimmik nassiusuinermi killeqartumik annaasaqartoqarsinnaassaaq aamma ikkussuineq ingerlatsinerlu aningaasaqarnikkut imminut akilersinnaasariaqarput.

Immap naqqatigut kabeli siunissami erngup nukinganik nukissiorfinnik sumi sanaartornissaannut pingaaruteqartussaassaaq. Tamatumunnga pissutaavoq ataqtigiiaartuunissaa, illoqarfiit ataasiakkaat tamarmik immikkoorlutik qeqertatut ingerlatsiunnaarlutik, kommunilli killeqarfiit akimorlugit nukissamik pilersuinissamut eqqarsarnissamut periarfissaqalerluni. Taamaattumik manna tikillugu nukissamik pilersuineramik eqqarsartariaaseq allangortinneqartariaqarpoq.

Manna tikillugu innaallagissap aqqutaanik ataqtigiiaartoqarnikuunngilaq, tassa manna tikillugu tamanna inuiaqatigiit aningaasaqarnerisigut imminut akilersinnaanikuunngimmat. Alloriarneq siulleq tiguneqareerpoq Narsap aamma Qaqortup imminut ataqtigiilersinnerisigut, ukioq manna oktorip ingerlanerani Qorlortorsuarmi erngup nukinganik nukissiofimiit pilersulerneqarnissaat naatsorsuutigineqarmat.

3.1.2 Suliniutit

2007-ip aasaanerani immap naqqatigut kabeliliinissamut periarfissat nalilersorniarlugit misissueqqaarnissaq siunertaralugu aallarniutaasumik misissuinerit aallartinneqarput. Siullermik misissueqqaarnerit aningaasaqarnikkullu misissuinerit arlallit suliarineqaaqaassapput. Naatsorsuutigineqarpoq 2008-imi immap naqqanik misissuinerit ingerlanneqassasut aningaasaqarnikkullu imminut akilersinnaassusia misissuiffigineqarluni, ”naammassineqarsinnaanerani misissuinerit” taaneqartut. Misissueqqaarnerit misissuinerillu ajungitsumik kinguneqarpata nukissamik atorluaanerusumik iluaquteqarnissamut tamanna periarfissiisaaq. Sumiiffiit arlaanni periarfissaq atorineqanngippat tamanna ”maangaannartinneqassanngilaq”, sumiiffinnili allani atorineqarsinnaassalluni.

Misissueqqaarnernit inernerit ajunngippata illoqarfiit qulaani taaneqartut akornanni innaallagissamut aqqummik ikkussisoqassaaq. Immap naqqatigut kabeliliinermi misilittakkat imminullu akilersinnaassusia pitsaassappat siunissami avannamut innaallagissap aqputaata tallineqarnissaa pisariaqalersinnaassaaq. Taamaalluni Qeqertarsuup Tunuani illoqarfiit tikillugit atassuissiqarsinnaalluni. Tamanna nutaanik misissueqqaarnernik aamma ”naammassineqarsinnaanerani misissuinerit” pisariaqartitsissaaq.

3.1.3 Angusassatut ilimagisat

Immap naqqatigut kabeliliisoqarpat tamatuma kingunerissavaa innaallagissamik pilersuinerup iluani qeqertami ingerlatsinermiit ataqatigiiaartumik ingerlatsinermut oqaluttuarisaanermi nikittoqassaaq. Taamatut nikittoqarneratigut erngup nukinganik nukissiorfioreersunit periarfissaasuniillu pitsaanerumik iluaquteqarsinnaaneq ajornarunnaassaaq, tassa nukissiorfiit ataqatigiilersinneqarsinnaassamata illoqarfiillu arlallit pilersulerlugit. Taamaalluni nukissiorfinni ataasiakkaani piginnaasaq atorineqanngitsoq allani iluaqutigineqarsinnaalissaaq.

Taamatut ataqatigiiaartumik pilersuineq isumaqassaaq illoqarfinni tamani erngup nukinganik nukissiorfiliornissaaq pisariaarutissasoq. Tamatuma kingunerissavaa sanaartornissamut ataatsimut aningaasaliissutissat apparnerat. Sanaartornissamut aningaasaliissutissat sipaarutaasut siunissamilu nunap iluaneersunik ikummatissanik eqqussuinissap apeqputaannginnerulerneranut ataqatigiissikkaanni atuisunut akit appasinnerulernerannik avatangiisimullu iluaqutaalernerani tamanna isumaqassaaq.

Immap naqqatigut kabeli taamaalluni nukissamik pilersuinerup tatiginartuunissaanik ataavartuunissaanillu takorluukkamut tapersersuissaaq, soorlu aamma nukissamik pilersuineq inuussutissarsiutini ineriartortitsinermi iluaqutigineqarnera annertunerulersinnaasoq.

3.2 Suliffissuit nukissamik annertuumik pisariaqartitsisut

3.2.1 Unamminartut

Ullumikkut erngup nukinganik periarfissat arlallit atorneqanngillat. Periarfissani taakkunani anginerpaat siunissami inuussutissarsiutit ineriartortinnissaannut atorneqartussaassapput. Pingaartumik nukissamik annertuumik suliffissuit pisariaqartitsisut soqutiginnippot, tassa erngup nukinga inuussutissarsiutit taakku nukissamik annertuumik atuinissaannut matussusiisinnaasumik nukissamik tatiginartumik, akikitsumik avatangiisimullu ajoqusiinngitsumik pilersuisinnaammata.

Danmarkip Kyotomi isumaqatigiissummut tapiliussamut atsioqataaneratigut Kalaallit Nunaata pisussaaffigilerpaa CO₂-mik aniatitsinerup annikillisinneqarnissaanut pisussaaffeqarneq. Taamatut pisussaaffeqarnerup kinguneraa Kalaallit Nunaat piffissami 2008-2012-mi ukiumut nallersuuffiusumut 1990-imut naleqqiullugu aniatitsinini 8 pct.-imik annikillissisagaa. Tamanna 2001-imi Danmarkimik tunngaviusumik isumaqatigiissummi oqaasertalerneqarpoq, tassaniillutik Kalaallit Nunaanni silap pissusaanut politikimi anguniakkanut tunngaviusut. Anguniakkat taakku assersuutigalugu nukissamik pilersuinermi erngup nukinganik malunnartumik atuinermut ikaarsaarnissamut siunnerfeqarnissamut nukissiuuteqarnikkut iliuusissatigut qanoq aaqqissuussinissatsinnut aalajangersimasumik pingaaruteqarput. Isumaqatigiissummi toqqaannartumik naleqqussarlugu ilanngunneqarpoq annikilliliinissamut anguniakkap anginerunissaanut isumaqatigiisuteqarnissamut illuatungeriit pisussaaffilertut, Kalaallit Nunaanni eqqaanilu aniatitsinerup peqataasumik annertuumik ingerlataqartumik pilersitsinerup 8%-imik annikilliliinissamut pisussaaffiup naammassineqarnissaa ajornaku-suussappat.

Assersuutigalugu aluminiumimik aatsitsiviup kissatsittoornermi gassinik allanut naleqqiullugu annertuumik aniatitsineq malitsigissavaa, nunatsinni manna tikillugu aniatitsinerup assersuukkaanni. Aamma erngup nukinganiit nukimmik pilersorneqaraluarpuunniit. Tamatumunnga pissutaavoq elektrolyse atorlugu akuiaanermiit kissatsittoornermiit gassinik annertuumik aniatitsinissaq. Taamaalilluni aluminiumimik aatsitsivissatut pilersaarutaasoq kisimiilluni Kalaallit Nunaata CO₂-mik aniatitsinera annertusissavaa kissatsittoornermilu gassit allat 75 pct.-imik annertusissallugit.

Aluminiumimik aatsitsivik piviusunngussappat naatsorsuutigineqarpoq tunisassiorneq 2014-imi imaluunniit 2015-imi aallartinneqassasoq. Taamaattumik suliffissuit nukimmik annertuumik pisariaqartitsisut pilersinneqarnissaat kyotomi isumaqatigiisutip 2012-mi naanerani taartaasussamik isumaqatigiisutissamik isumaqatigiinniarnernut ilaatinneqassapput.

Tassunga atatillugu CO₂-mik ajornartorsiut soorunami nunarsuaq tamakkerlugu isigineqassaaq. Kalaallit Nunaanni erngup nukinganik tunngaveqartumik aluminiumimik aatsitsivissamut periarfissaq alla amerlanertigut tassaassaaq Australiami aamarsuit tunngavigalugit innaallagissamik tunisassiornermik nukissamik pilersorneqartumik aluminiumimik sanaartornissaq, imaluunniit Kangiani Qitermi pinngortitami gassi atorlugu. Tamanna annertunerungaartumik CO₂-mik aniatitsinerussaaq,

tunisassiorneq maani nunatsinni nukissamik minguitsunik tunngaveqarluni ingerlatsinermit. Allatut oqaatigalugu naalagaaffeqatigiit CO₂-mik aniatitsinerup annikillisinneqarnissaanut siunissami isumaqatigiissutissaat imatut aaqqissuunneqartariaqarpoq nukissamik annertuumik pisariaqartitsisunik suliffissuarnik annertuumik iluaquteqarsinnaalersilluta.

3.2.2 Suliniutit

Namminersornerullutik Oqartussat 2007-mi upernaakkut Nunatta Qeqqani aluminiumimik aatsitsivimmik sanaartornissamik periarfissanik misissuinissaq pillugu "Memorandum of Understanding" (Paaseqatigiinneq pillugu Isumaqatigiissut) Alcoa-mik isumaqatigiissuteqarput.

Sulinermi Naalackersuisut ikiorniarlugit ingerlatseqatigiiffimmik, Greenland Development A/S-imik, pilersitsisoqarsimavoq, misissueqqaarnernik, misissuinernik aamma Alcoa Inc.-imut aamma nunat allamiut erngup nukinganik ingerlatseqatigiiffiini assigisaanillu atassuteqarnermik isumaginittussamik.

Aluminiumimik aatsitsivimmik suliaqarneq 2007-imi ukiakkut tassaassaaq misissuinerit misissueqqissaarnerillu arlallit, Namminersornerullutik Oqartussanit aamma Greenland Development A/S-imit ingerlanneqartussat. Misissueqqissaarnerni aningaasaqarnikkut pissutsit qulaajaaffigissavaat kiisalu aluminiumimik aatsitsivik avatangiisimut, pinngortitamut kiisalu sumiiffimmut nunarsuullu sinneranut qanoq sunnuteqarnissaanik allaaserinninnerit. Misissueqqissaarnerit makku ingerlanneqassaput:

- Imermut tunngasunik misissueqqaarnerit
- Iliuusissatigut avatangiisimik nalilersuineq
- Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut nunallu immikkoortuani aningaasaqarnermik misissueqqissaarnerit.
- Piginnittut aaqqissuussaanerisinnaasaannik misissueqqissaarnerit
- Aningaasaleriaatsinik misissueqqissaarnerit

Aalajangiisumik pingaaruteqarpoq Kyotomi isumaqatigiissutip malitsissaa 2012-imiit aningaasarsiornitsinnut pituttuinnginnissaa. Taamaassaarmi nukimmik annertuumik pisariaqartitsisunik suliffissuarnik kajungilertitsiniarnermi nunanik allanik taamaaqataanik annikilliliinissamut anguniagaqanngitsunik unammillissagutta CO₂-millu pisassiissutinik pisinissamut innersuunneqarluta. Tamatum kingunerisaanik 2013-imiit atuutilersussatut naatsorsuutigineqartup isumaqatigiissutip isumaqatigiissutiginninnerani piareersarnermi isumaqatigiinniarnermilu Namminersornerullutik Oqartussat toqqaannartumik peqataanissamut piaarnerpaamik kissaateqarput. Tamatum qulakkiissavaa kalaallit nunaata CO₂-mik pisassiissutaasa annertusineqarnissaat imaluunniit naalagaaffeqatigiit CO₂-mut naatsorsuutaannut Kalaallit Nunaata ilaatinneqarneranit suliffissuit annertunerusut avataaniit-sinneqassasut.

Aluminiumimik aatsitsivimmik pilersitsinissaq aningaasaqarnikkut pilerinartuussappat avatangiisiti-gullu illersorneqarsinnaalluni Naalakkersuisut 2008-mi upernaakkut erngup nukinganik nukissior-finnut, innaallagissap aqputaanut piginnittuunermut ilusissaq aamma aluminiumimik aatsitsivik kii-salu aatsitsiviup inissaa pillugu siunnersuut saqqummiutissavaat.

3.2.3 Angusassatut ilimagisat

Aluminiumimik aatsitsivik sanaartorneqassappat tamanna nunap aningaasaqarneranut annertuumik sunniuteqartussaavoq. Minnerpaamik 16 mia. kr.-nik aningaasaliisoqartussaassaaq, taakkualu affai erngup nukinganik nukissiorfiliornermut innaallagissamullu aqputiliornermut atorneqartussaassallu-tik.

Aluminiumimik aatsitsiviup ingerlanneqarnerata kingunerissavaa aatsitsivimmi suliffiit 700-it mis-saaniittut. Tassunga ilanngutissapput tamatuma malitsigisaanik sunniutaasut suliffeqarfinni pilersui-suni, inuussutissarsiutini kiffartuussisuni niuertarfinnilu sulisut.

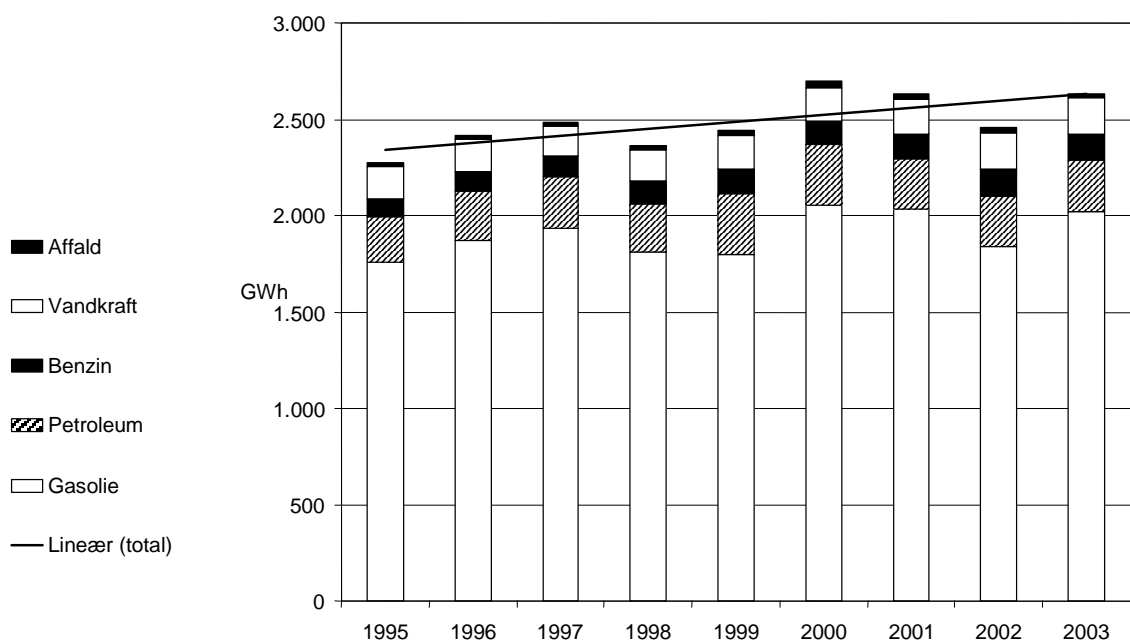
Nukissamik annertuumik pisariaqartitsisunik suliffissuarnik pilersitsineq nukimmik ataavartumik ineriartortitsinermik pilersitsisumik nukissiuuteqarnikkut iluaquteqarnissaq pillugu takorluukkamut naapertuutissaaq. Paarlattuanik tamatuma kingunerissavaa suliffeqarfinnit pineqartuniit CO₂-mik aniatitsineq, nunap aniatitsinerata tamarmiusup qaffariarneranik kinguneqartussaq. Nunarsuaq ta-makkerlugu isigingaanni nunap iluaneersunik ikummatissat atorlugit nukissamik pilersorneqartunit inissiiffinnut naleqqiullugu aniatitsineq annikinnerujussuaq pineqarpoq.

4 Nukissamik sipaarneq aamma atorluaanerulersitsineq

Silap pissusaanik allanngornerit killilerneqassappata aamma nukissamik pilersuineq tatiginartoq qulakkeerneqassappat nunap iluanit ikummatissaniit nukissamik atuinerup killilersimaarneqarnissaa pisariaqarpoq. Taamaattumik nukissamik sipaarnissamut tunngavissanik pilersitsisoqassaaq nukis-sarlu tunisassiarineqarluni atorluaanerusumillu iluaqutigineqarluni. Atuisut, suliffeqarfiit inuussutis-sarsiutillu ataasiakkaat aamma akisussaaffeqarput. Pingaartumik nukimmik atuinerannik killiliinis-samut naleqqiullugu.

Nuna tamakkerlugu nukimmik atuinermi 1995-2003-imi 23,8 pct.-imik qaffattoqarsimasoq, tamanna titartagaq 4.1-imi takuneqarsinnaavoq. Tamatuma kingorna atuinermut kisitsisut eqqortut pigine-qanngillat, kisiannili tamatuma kingorna atuinerup apparneranut takussutissaqanngilaq.

Titartagaq 4.1 1995-2003-mi nukimmik pilersuinermi pingaarnermi ineriartorneq nu-kissiuutinut aallaviusunut agguarlugit

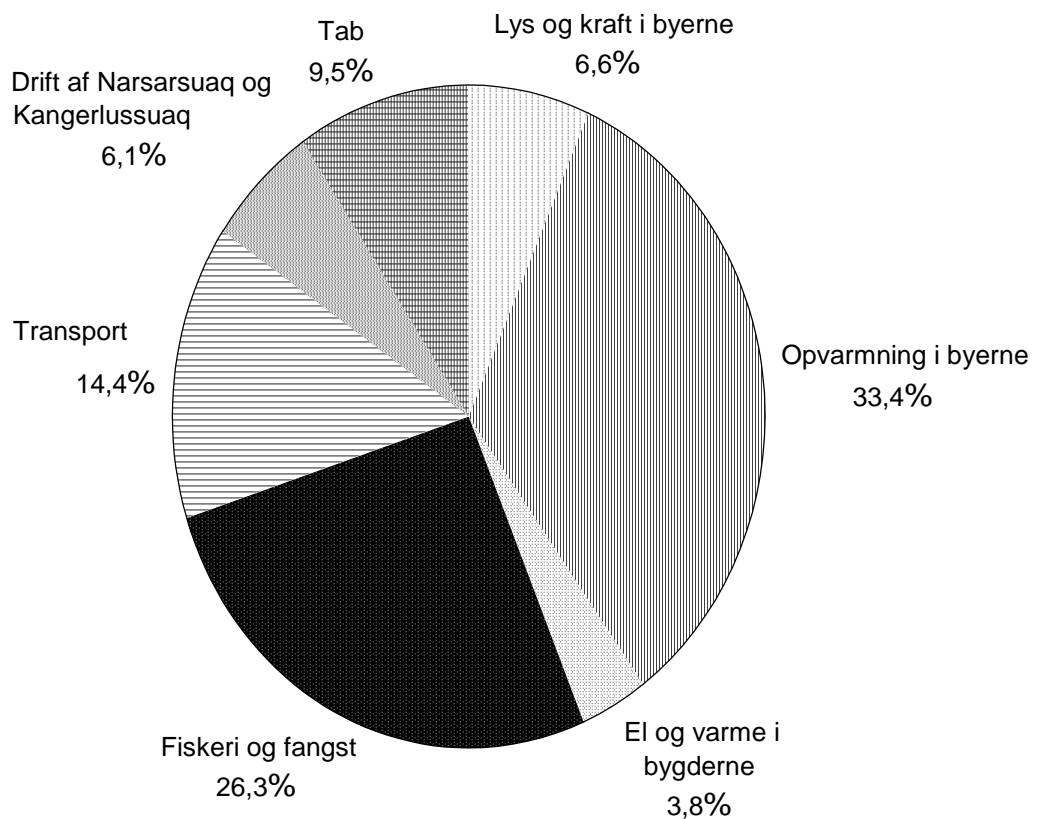
Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik

Atuinerup kingorna nukimmik atuinerup qanoq agguarneqarneranik takutitsisumik kisitsisitigut paa-sissutissanik ullumikkut nassaassaqaanngilaq. Aamma atuinerup ineriartornera pillugu kisitsisitigut paasissutissat amigaataapput. Nukissamik atuinerup tamarmiusup killilersimaarneqarnissaanut siun-nerfeqartumik suliniuteqarnissaaq anguniarlugu ilisimasap tamassuma ineriartortinnissaa pisariaqas-saaq. Nukissamut pilersaarut 2020-mut suliaqarnermili nukissamik atuinerup agguarneqarnera pillu-gu naliliisoqarpoq, titartagaq 4.2-mi taanna takuneqarsinnaavoq. Naliliineq tassaavoq nukimmik

atuinerup annertunerpaartaa illoqarfinni kiassarnermiit tunngasuusooq, aalisarneq piniarnerlu, nunami suliffissuit ilanngullugit, kiisalu assartuineq atuisut annertunerpaat tulliulluni. Ataatsimut isigalugit nalilerneqarpoq immikkoortut taakku pingasut nukimmik atuinerup tamarniusup 70 pct.-ianik atuisuusut.

Inuinnarni, pisortaqarfinni inuussutissarsiortunilu allani innaallagissamik annikinnerusumik atuine-risigut annertuumik sipaarnissamut periarfissaqarpoq, soorlu aamma nukissamik tunisassiornermi nassiussuinermilu annaasap annikillisinneqarneratigut iluanaaruteqartoqarsinnaasoq.

Titartagaq 4.2: 2003-mi atuinerup kingorna nukimmik atuineq annaasaqarnerlu

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik

Nukimmik sipaarniarnermi anguniagaq tassaavoq nukimmik atuinerup killilersimaarneqarnissaa. Tamanna pissaaq isummanik allanguinikkut malittarisassiornikkullu isumatunerusumik pissuseqalernissamik pilersitsisumik.

Nukimmik appasinnerusumik atuineq nukimmut ataavartumut annertunerusumik allangortitsineq peqatigalugu kissatsittoornermi gassit aniasut killeqartinnissaannut aalajangiisuulluinnartuupput.

Kyotomi isumaqatigiissummut atatillugu Kalaallit Nunaat pisussaavoq CO₂-mik aniatitsinerup appartinnissaanut gassillu taamaqataasa 1990-imi killiffiusimasup 8%-imik appartinneqarnissaanut pisussaaffeqarpoq. Nukimmik sipaarniarnerit taamaattumik Naalakkersuisut silap pissusaanut politikkiannut suliniutillu ataasiakkaat kissatsittoornermi gassit appartinnerisa kingunissaanut naleq-qiullugit isigineqartariaqarput.

4.1 Inuinnaat atuisut

4.1.1 Unamminartut

Inuinnaat kiassarnermik atuinerat isiginiarneqassaaq, tamanna nukimmik atuinermit tamarmiusumut annertuumik pingaaruteqarmat. Suliniutit assigiinngitsut ataasiakkaanit ajornanngitsumik aallartinneqarsinnaapput. Assersuutigalugu inoqutigiinni nalinginnaasuni kissassutsip 20 gradit aallaaviatigut qaangertariaqanngilaa. Tassani annertuumik sipaarnissamut periarfissaqarpoq, tassa 21 gradiniit 20 gradinut kissassutsip appartinneqarneratigut inoqutigiit kiassarnikkut atuinerat 5 pct.-imik appartinneqarsinnaammat. Soorlu aamma kissarsuutit uuliatortut nutaat atorluaanerusullu sipaaruteqarnermik kinguneqarsinnaasut. Aamma atuisut nammineq aningaasaqarnerannut kissarsuummik uuliatortumik nutaamik aningaasaliineq ukiut sisamat ingerlanerinnaanni imminut akilereersimassaaq.

Aammattaaq qularnanngitsumik innaallagissamik atuisut atortuinik annertunerusumik atuisoqalersimavoq. Ineriartorneq ingerlaannartussatut naatsorsuutigineqarpoq. Taamaattumik atortunut nukimmik atorluaanerusunut nuuttoqartariaqarpoq. Angerlarsimaffinni nukissamik paasisimasaqarnerusumik pissuseqarnerup aamma atuinerup annikillisinneqarnissaanut iluaqutaasinnaavoq.

Inuinnaat nukissamik atuisut atuinerannik annikillisisinissaq iluatsissappat atuisut ataasiakkaat atui-nerisa annikillisinneqarnissaanut kajumissaatit pilersinneqarnissaat pisariaqassaaq.

4.1.2 Suliniutit

Sakkut marluk atorlugit inuinnaat nukimmik atuinerannik sunniiniarneq ajornassanngilaq. Qaamarsaaneq imaluunniit aamma malittarisassiorneq. Suliniutit taakku assigiissutaat tassaapput siunissamut isumannaarisuuneri, aalajangersimasuuneri, iluaqutaasunik erseqqissaasuuneri anguniakanillu annertuunut tapersersuisuuneri. Sulinermit aallaaviusooq tassaassaaq atuisut siunnersorneqarnerisa qulakkeerneqarnissaat aamma nukissiamik sipaarnissamut kajumissaatinik pilersitsinerit.

Nukissamik sipaaruteqarnissaq pillugu qaamarsaanerme makku suliniutigineqassapput:

- Nukissiorfiit nukissanut siunnersortinik suleqatigiinnik pilersitsissapput, nukimmik sipaarnissamut atuisut periarfissaqarnerat pillugu siunnersuisussanik. Siunnersortit aamma nukimmik atuisut allat siunnersorsinnaassavaat, iliuusissatigullu suliassatigullu pilersaarummi matumani suliniutinut allanut sunniuteqartussaallutik. Siunnersortit kiffaanngissuseqarnerat qu-

lakkeerneqarluni aaqqissuussineq aaqqissuunneqassaaq aningaasalersorneqarlunilu. Nukissiorfiit isertitaqarnissamut periarfissaqarnissaannik soqutiginninnermik sunnerneqarsimasanngillat. Aaqqissuussinnermik suliaqarneq 2008-mi aallartinneqassaaq.

- Igaffimmi errorsisarfirmilu atortorissaarutini nalunaaqutsersueriaaseq atulersinneqassaaq, taamaalilluni atuisut ajornanngitsumik takusinnaalerlugu tunisassiat sorliit nukimmik atorluaanerpaajunersut avatangiisimullu ajunnginnerpaajunersut. Tassunga atatillugu aamma kiassanermi atortunik nukimmut ajunnginnerpaajusut pillugit atuisut paasitinneqartariaqarput. Nunani tamalaani nalunaaqutsersuisarnerup malinneqarnissaa Naalakkersuisut toqqasavaat. Taamaalilluni tunisassiat eqqussorneqartut assigiiaartumik nalunaaqutsersorneqarne-ri, kii-salu aaqqissuussineq misiligarneqarsimasoq qulakkeerneqassaaq. Aaqqissuussineq qanoq ittoq naleqqunnerpaajussaneranik qulaajaasussamik misissueqqissaarneq 2008-mi aallartinneqassaaq.
- Nukissiorfiit nukimmik sipparniarnissaaq pillugu qaammarsaaneq 2008-imi aallartissavaat, ilaatigut TV-kkut naatsumik aallakaatitassianik meeqqallu atuarfianni atuartitsinnermik ator-tussanik imaqartussaaq.

Nukimmik sipaarniarnermi siunnersuutit pitsaanerpaat qulit:

1. *Ini qimakkukku qulleq qamiguk*
2. *Pære qangarnisaq pærimik sarfamik atuinikitsumik taarseruk*
3. *Kiassaatini termostati, kissassutsimut aqutsissut unnuakkullu sakkukillisaat atukkit*
4. *Inip kissassusia 20 gradip qaangersimassanngilaa*
5. *Qullortumik uffarit baaliami uffarnak*
6. *Kissarsuutitoqaq/imermut kissarsuut/kissartumut nuuttamik taarsikkit*
7. *Kissarsuut atorniarukku kissasseqqaarnissa utaqqinagu qamereernerani kissarneq eqqaamajuk*
8. *Utaqqiisaanut inissiisarneq atorunnaaruk attataasarlu qamillugu*
9. *Errorsivik ukikkaarlugu immeruk aamma erruissut ulikkaarlugu immerlugu*
10. *Panersiivik atornagu inioqqaat atoruk*

Inuinnaat nukimmik atuinerisa malittarisassaliornerat suliniutit makku iluaqutigalugit pissaaq:

- Tunisassiat nukimmik atorluaanerusut aamma atorluaannginnerusut akornanni akitsuutiniq assigiinngisitaarineq. Misissueqqissaarnermik aamma aningaasaqarnikkut avatangiisimullu naleqqunnerpaamik ilusimik suliaqarneq Naalakkersuisunit 2008-mi aallartinneqassaaq.
- Ininut ataasiakkaanut imermik kiassarnermilu uuttortaatit ikkussuunneqassapput, taamaalil-luni atuneq erseqqinnerulersillugu. Tamannali taamaallaat pissaaq taamaasiornermi iluanaa-rutaasoq ikkussuinnermi aningaasartuutinit annertunerussappat. Ineqarnermut Attaveqarner-mullu Pisortaqarfik Nukissiorfiit peqatigalugit misileraanernut 2008-mi suliniuteqassapput. Tamatuma kingorna ukiuni marlunni misileraaffiusoq malinnaassasoq naatsorsuutigineqar-poq, nukissiuutit pillugit kisitsisitigut paasissutissat tunngavigalugit 2011-mi nalilersor-neqartussaaq.
- Tunisassianik nukimmik atorluaannginnerusunik nutaanik nunamut eqquassinissamut inerteq-quteqarneq. Assersuutigalugu pærit sarfatortut qangarnitsat imaluunnit igaffim-

mi/errorsisarfimmi atortorissaarutit nukimmik ajorluinnartumik nalunaaqutserneqarsimasut, tassa naleqqulluinnartunik, nukimmik atorluaanerusunik avatangiisimullu ajunnginnerpaaju-sunik allanik periarfissaqarmat. Taamatut inerteqquteqarneq 2009-imi Inatsisartunut saq-qummiunneqassaaq 2010-imiillu atuutilissalluni, tamatuma kingorna tunisassiat taakku eq-qussuunneqarsinnaajunnaassapput. Ukiuni marlunni ikaarsaarfeqassaaq, suliffeqarfiit tuni-sassianik toqqorsivimmiittuutiminnik isumannaarisinnaallutik.

4.1.3 Angusassatut ilimagisat

CO₂-mik annikillisitsinissaq siunertaralugu silap pissusaa pillugu iliuusissamik maannakkut Naalak-kersuisut suliaqarnerannut atatillugu, naatsorsuutigineqarpoq, inoqutigiit 2012-ip tungaanut nukim-mik atuinerat 15 pct.-imik annikillisinneqarsinnaasoq. Tamanna isumaqarpoq nukimmik pisariaqar-titsineq annikinnerulerpat nunap iluaneersut ikummatissat pisariaqartinneqarneri annikillissasut. Nukimmik atuneq annikinnerusoq aamma isumaqarpoq siunissami sanaartornermut aningaasaliissu-tissat ikinnerusut pisariaqartinneqarumaartut.

4.2 Pisortat suliffeqarfiutaat

4.2.1 Unamminartut

Nukimmik sipaaruteqarnissamut siunnersuutit nalinginnaasut qulaani taaneqartut aamma pisortat suliffeqarfiutaannut atuupput. Tamatuma saniatigut sipaarniarnissaq qulakkeerniarlugu sakkut assi-giinngitsut atorneqarsinnaapput. Manna tikillugu nukimmik sipaarniarneq suliffeqarfinni aqutsiner-mi, aningaasaqarnikkut aqutsinermi pisiortornikkullu anguniakkani ilaatinneqarsimanngilaq. Taa-maalilluni ingerlatsinermi sipaarniarnissamut suli atorneqanngitsunik annertuunik periarfissaqarpoq. Pisortat nukimmik atuinerat pillugu suli uppernarsaatissaqanngilaq, taamaalillunilu aamma sipaar-nissamut periarfissatigut, tamannalu pisariaqarluni tamakkiisumik sunniuteqarnissaq anguneqassap-pat.

4.2.2 Suliniutit

Pisortat ingerlatsiviinut suliffeqarfinnullu sammisumik siunnerfeqartumik siunnersuisoqarlunilu paasititsiniaasoqassaaq. Nukimmik sipaarniarnissamut periarfissat annertunerpaat immikkoortuni sumi nassaarineqarsinnaanersut erseqqissarneqassaaq. Aalajangersimasumik tamanna imatut inger-lanneqarsinnaavoq:

- Nukissianut siunnersortit Nukissiorfinneersut inuinnaat atuisut saniatigut suliffeqarfinni pi-siortornermut akisussaasunut tunisassianut nukimmik atorluaanerusut pillugit paasissutissa-nik tunniussissapput. Nukissanut siunnersorteqarnerup pilersinneqarnissaa sioqqullugu mi-sissueqqissaarinermi sulinerup ilaatut aaqqissuussinermik sulineq 2008-mi aallartissaaq.

- Ukiut tallimakkaarlugit nukissamik sipaarnissamut periarfissaqarnerseq pisortat illuutaat tamarmik nukissianut siunnersortinit misissorneqartassapput. Nukissanut siunnersortit suliasaanut ilaatinneqarluni taamatut aaqqissuusineq 2010-mi atulersinneqassaaq.
- Nukimmik aqutsisoqarneq atulersinneqassaaq. Tassa nukimmik atuineq ulluinnarni aqutsinermi ilanngullugu eqqarsaatigineqassaaq. Assersuutigalugu atuineq pillugu inatsisit malittarisassalluunniit matumani pineqanngillat, kisianni pisinermi pissusilersornermullu atatillugu nukimmik atorluaanerunerup nakkutigineqarnissaanut pillugu aqutsisunut piumasaqaateqarneq. Suliffiit tamarmik immikkut nukissiuuteqarneq pillugu iliuusissatigut suliassatigullu pilersaarusiussapput. Kaammattuutigineqarpoq nukissiuuteqarnermi aqutsisut piaarnerpaamik piareersimatinneqassasut, kingusinnerpaamik 2010-mi.
- Inatsisartut 2007-mi ukiakkut ataatsimiinnerani avatangiisip illersorneqarnissa pillugu inatsisartut peqqussutaata allanngortinneqarnissaa pillugu Inatsisartunut siunnersuummik saqqummiussissapput, tassa naatsorsuutit qorsuit pillugit malittarisassanik Naalakkersuisut aalajangersaanissamut piginnaatinneqassallutik. Nukissiorfinniit nukissiornermut siunnersortit sulineq taanna tapersersussavaat, taamaalilluni tamanna suliffeqarfinnut aaqqissuusineq pisariaqanngitsumik oqimaatsoq isumalluutitigullu pisariusoq kinguneqaqqunagu.
- Tunisassianik nukimmik atorluaanerpaanik taamaallaat pisortat suliffeqarfiinit atorneqarnissaanut piumasaqaateqartoqassaaq. Allap atorneqarnissaanut immikkut ittumik tunngavissaqanngippat. 2009-miit piumasaqaatit eqqortinneqarnissaannik isumaginnittussaq tassaassaaq suliffeqarfinni ataasiakkaani pisiortornermi akisussaasoq.
- Nukimmik sipaarnissamut periarfissani pisortat suliffeqarfiutaanni aningaasaliinissaanut periarfissanik/kajumissaatinik pilersitsinissamut nalilersuisoqassaaq. 2009-mii siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu aningaasaliinissap ajornarunnaarnissaanut ilusissap sulissutigineqassaaq, nukissiuuteqarnikkut aqutsisut aamma naatsorsuutit qorsuit ilanngunneqassallutik.

4.2.3 Angusassatut ilimagisat

Inuinnaat nukimmik atuinerat assigalugu pisortat nukimmik atuinerat pillugu naatsorsuuteqanngilaq. Taamaattumik sipaarniarnermi erseqqissunik anguniagassanik saqqummiisoqarsinnaanngilaq. Naatsorsuutigineqarporli inuinnaat atuinerannik anguniagaq assigalugu 2015-ip tungaanut nukimmik sipaarnissaq 15 pct.-i piviusorsiornerussasoq. Tamanna pisortat aningaasaqarnerannut sipaaruteqarnermik kinguneqassaaq, soorlu aamma avatangiisitigut iluanaaruteqartoqassasoq. Nukimmik atuinerup annikillisinneqarnissaanut nunallu iluaneersut ikummatissat apeqqutaannginnissaanut maligasiuilluarlutik pisortat siulliussapput. Taamaalillunilu nukimmik pilersuineq pillugu takorluukkap anguneqarnissaa inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut avatangiisimullu iluaqutaassalluni.

4.3 Niuerneq sullissinerlu kiisalu sanaartornikkut suliffissuit

4.3.1 Unamminartut

Immikkoortumi matumani pineqarput suliffissuit, sanaartornerup, niuertarfiit sullissinermillu ingerlatsinerup iluani suliffeqarfiit arlallit assigiinngitsut. Immikkoortuni assigiinngitsuni nukimmik atui-neq ilisimaneqanngilaq, immikkoortumik kisitsisitigut paasissutissat amigaataammata. Ukiuni ag-gersuni unamminartoq taamaattumik tassaavoq suliamut taassunga tapersersuisinnaasunik ilisimasa-nik inerisaanissaq.

4.3.2 Suliniutit

Sipaarniarnermi siunnersuutit inuinnarnut atuisunut atuuttut aamma taakkunani nukimmik atuisunut atuupput. Tamatuma saniatigut pisortanut suliniutit assigalugit suliffeqarfinnut tamanut siunnerfe-qartumik siunnersuisoqarlunilu paasissutissiisoqassaaq.

Suliffeqarfiit angisuut pisortat suliffeqarfiutaat assigalugit nukimmik aqutsisoqarneq nukimmik a-tuineq suliffeqarfiup ulluinnarni ingerlatsineranut ilanngullugu eqqarsaatigineqarnera, naatsorsuutit qorsuit suliarineqartarnerat atulissavaat ukiullu tallimakkaarlugit illuni sipaarnissamut periarfissa-qarneranik misissuiffigineqartassallutik. Naatsorsuutigineqarpoq suliffeqarfiit tamarmik 2010-mi suliniutit taaneqartut atulersimassagaat, kaammattuutigineqarporli sulineq 2008-miit aallartinneqas-sasoq.

Suliffeqarfinnut mikisunut nukimmik aqutsisoqarnissaanut annertunerusumik piumasaqaateqarto-qassanngilaq. Tamatumunnga pissutaavoq tassani allaffissornikkut nammagassat suliniutini taa-neqartuni iluanaarutigineqartussanit annertunerunissaat naatsorsuutigineqarmat.

4.3.3 Angusassatut ilimagisat

Niuernerup sullissiviillu kiisalu sanaartornermik suliffissuit iluanni suliffeqarfiit naatsorsuutigine-qarpoq inuinnaat atuisut pisortaqaarfiillu assigalugit 2012-ip tungaanut nukimmik atuinerat 15 pct.-imik annikillisinneqarsinnaassasoq. Taamaalilluni suliffeqarfiit tamarmik immikkut ingerlatsinikkut sipaaruteqarsinnaassapput. Inuiaqatigiinnut tamanna isumaqarpoq avatangiisitigut ajoqusiisinnaaneq annikinnerulissasoq sanaartukkatigullu aningaasaliissutit nutaat ikinnerusut pisariaqartinneqassasut.

4.4 Aalisakkeriviit

4.4.1 Unamminartut

Aalisakkeriviit iluanni sipaarnissamut periarfissat annerusumik paasinarsarneqarsimanngillat. Ava-taasiutini imaluunniit nunami inuussutissarsiuutinulluunniit. Kisiannili soorlu titartagaq 4.2-mi taku-

tinneqartoq aalisakkeriviit inuinnaat kiassarnermik atuinerat assartuinerlu assigalugit aallaaviatigut sipaarniarnissamut annertunerpaamik periarfissaqarput. Sipaarniarnissamut periarfissanut naleqqiullugu avataasiutigut nunamilu inuussutissarsiutit akornanni immikkoortitsisoqarnissaa pingaarpoq.

CO₂-mik aniatitsineq annertunerpaaq avataasiutini inuussutissarsiummeersuuvoq, suliffissuaqarfinni annertunersaalluni. Tassanilu orsussamik atuineq pingaartumik annertuumik aniatitsinermut pissutaavoq. Nunap iluaneersunit ikummatissanik ikummateqarnermiit kissatsittoornermit gassinik aalisakkeriviit aniatitsinerat naatsorsuutigineqarpoq pisortat innaallagissamik kiassarnermillu tunisassiornissaa aniatitsinerannit annertunerusoq. Taamaattumik orsussamik atui-nerup annikillisinneqarneratigut avataasiutini inuussutissarsiummut naleqqiullugu iliuuseqartoqassaaq.

Nunami inuussutissarsiut aammattaaq nukimmik atorluaanerusumik iluaquteqarnikkut sipaarnissamut periarfissaqarpoq, suliffeqarfiit inuussutissarsiutillu misissuiffigineqareersut assigalugit. 2005-imi akileraartarnikkut nutarterisoqarneranut atatillugu nukissiuuteqarnikkut assigiimmik akeqartitsinermi nutarterisoqarpoq. Assigiimmik akeqartitsiunnaarnermi siunertarineqarpoq innaallagissami imermullu akit annertusiartortinneqartumik aningaasartuutivinnut qanillisinneqarnissat. Aalisakkerivinnut naleqqiullugu assigiimmik akeqartitsiunnaarneq innaallagissap erngullu annertussusianut qanoq sunniuteqarsimanersoq toqqaannartumik takutinneqarsinnaanngilaq. Tamatumunnga pissutaavoq pissutsit assigiinngitsut nipilersoqataaneri.

4.4.2 Suliniutit

Nukimmik atuisut allat assigalugit aalisakkeriviit nukimmik sipaarnissamut siunnersuutit nalinginnaasut atorsinnaavaat. Aamma suliffissuit angisuut inuussutissarsiutit allat assigalugit nukimmik aqutsisoqarneq naatsorsuutillu qorsuit suliarineqartalernissaat atulissavaat.

Aalisakkeriviit annertunersaata nukimmik atuinera imaatigut aalisarnermi orsussamik atuinermik peqquteqarmat atuineq killilersimaarniarlugu motorinik ingerlatsineq pitsaanerulersinneqarluni aserfallatsaaliisoqassaaq.

Assigiimmik akeqartitsinermi nutarterisoqarneranut atatillugu Aningaasanut inatsimmi akuerinneqarpoq suliffeqarfiit nukimmut imermullu immikkut ittumik appassisumik akiliuteqartartut atassu-sernermut akiliisalissasut, suliffeqarfiit ataasiakkaat Nukissiorfiit sanaartukkanut nutaamik aningaasaliitissimappatigut. Taamatut akiliuteqarnermut siunertaq tassaavoq aalisakkerivinnut suliffeqarfinnullu allanut immikkut ittumik appassisumik akiliuteqartartunut innaallagissatigut imermullu piginnaasatigut sinneqartoofiusunut inissinnissaannut kajumissaasiinissaq. Piginnaasaq pitsaanerusumik iluaqutigineqalissaaq taamaalilluni avatangiisinut inuiaqatigiillu aningaasaqarnerannut iluaqutaalluni.

4.4.3 Angusassatut ilimagisat

Sipaarfissatut periarfissat annikitsuinnarmik erseqqissarneqarsimapput. Taamaattumik erseqqissumik anguniagassaliinissaq ajornakusoorsinnaalluni. Avataasiorlunili aalisarnermi naatsorsuutigisariaqarpoq 2012-mi 5 pct.-imik annikinnerusumik atuisoqarneratigut nukimmik sipaarnissamut ilapit-tuutaasinnaasut. Taamaalilluni aalisartunut ataasiakkaanut aningaasaqarnikkut iluanaaruteqartoqas-saq, soorlu aamma avatangiisitigut ajoqusiisinnaanerput malunnaatilimmik annikillisinneqassasoq, ullumikkut immikkoortumi annertuumik nukimmik atuisoqarnera pissutigalugu.

Nunami aalisarnermik inuussutissarsiuteqartut qularnanngitsumik nukimmik pilersorneqarnermut tunngatillugu naleqquttumik inissittassapput. Taamaalilluni nukimmik pitsaaneruseqar-nissaq anguneqarsinnaavoq, sanaartornikkut annikinnerusumik aningaasaliisoqarnissaanik malitse-qartumik. Aamma inuussutissarsiutip nukimmik atuinini inuussutissarsiutit allat assigalugit 2012-ip tungaanut 15 pct.-imik annikillisissavaa.

4.5 Assartuinnermut immikkoortoq

4.5.1 Unamminartut

Uppernarsaatit amigaataaneri aamma assartuinnermut immikkoortumut isumaqarput sipaarnissamut periarfissat annikitsuinnarmik erseqqissarneqarsimanageri. Taamaattumik siunnerfilimmik nukimmik sipaarniarnissamut suliniuteqarnissaq ullumikkut ajornakusoorpoq. Nunamili CO₂-mik aniatitsine-rup ilaa annertoq assartuinnermut immikkoortumeersuuvoq. Immikkoortumut ilaasutut naatsorsuuti-gineqarput imaatigut angallanneq, silaannakkut angallanneq aamma aqqusinikkut angallanneq. Aali-sarneq assartuinnerlu ataatsimoortikkaanni nunap iluaneersunik ikummatissanik ikummateqarnermiit ataatsimut aniatitsinerup 40 pct.-ia angullugu taakkunaneersuuvoq.

4.5.2 Suliniutit

Nunap iluaneersunik ikummatissanik annikillisaanermut naleqqiullugu arlalinnik assigiinngitsunik aallartinneqarsinnaasunik suliniutissaqarpoq. Suliniutit avataasiorluni aalisarnermut aallartinneqar-tunut nangitsinerupput.

- Akitsuutinik assigiinngisitaarineq avatangiisimut ajunnginnerusumik atuinissamut kajumis-saataassaaq. Assartuinnermi atortuni motorinillu akitsuutinik assigiinngisitaarisooqarsinnaavoq biilit orsussamik atorluaanerulernissaannik pilersitsinissaq aamma avatangiisimut ajunngin-nerusumik assartuinnermi pissuseqalernissaq siunertaralugu. Aningaasaqarnikkut avatangiisi-tigullu naleqquttumik ilusimik piareersaalluni misissueqqissaarnermillu sulineq Naalakker-suisut 2008-mi aallartissavaat.
- Pisortat assartuutaanni brintip orsussatut atulersinneqarnissaa pillugu sulisoqassaaq. Tama-tuma imminut akilersinnaanissaa anguniarlugu annertunerusumik inerisaasoqarnissaanik pi-sariaqartitsivoq. Brintip assartuinnermut atorineqalernissaat erngup nukinganik nukissiorfinniit

piginnaasap sinneruttup iluaqtiginissaanut tunngavissaqarneranik misissuineq Naalakkersuisut 2008-mi aallartissavaat. Naalakkersuisut aallarniutigalugu Nukissiorfiit aamma Nuup Kommuneanik suleqateqarnissaq misilissavaat. Tassunga atatillugu ilaatigut Reykjavíkimi sumiiffinnilu allani assigusumik misilittagaqarfiusunik bussinik ingerlatsinermit misilittakat misissorneqassapput.

- Suliffeqarfiit pisortallu suliffeqarfiutaat allat assigalugit assartuinermit suliffeqarfiit ulluinarni aqutsinerminni nukimmik atuinertik eqqarsaatigissavaat. Assartuinermit tamanna isumaqarpoq ilaatigut atortussatigut periarfissanik allanik atuinikkut nukimmik sipaartoqarneranik angusaqartoqarsinnaanersoq nalilersussavaat. Assersuutigalugu silikonimik qalipaata umiarsuit imarmut kinertoorerannik annikillisaataasinnaasoq, taamaalillunilu orsussamik atuineq annikillisinneqarluni.

4.5.3 Angusassatut ilimagisat

Aalisakkeriviit assigalugit naatsorsuutigineqarpoq assartuinermit immikkoortumi nukimmik atuineq 2012-ip tungaanut 5 pct.-imik annikillisinneqarsinnaassasoq imaatigut angallanermi, silaannakkut angallanermi kiisalu aqqusinikkut angallanermi atuisunut inuussutissarsiutinullu aningaasaqarnikkut iluanaarutaasumik kiisalu CO₂-mik aniatitsineq annikillisinneqarluni.

4.6 Nukimmik atorluaanerulerneq

4.6.1 Unamminartut

Nukimmik pilersuinermit atorluaanerulerneq nukiup qanoq siammarterneqarneranut atorluaanerpaamik iluaqtigineqarneranut pingaaruteqarpoq. Nukimmik atorluaanerulernermit ullumikkut annertuumik periarfissaqarpoq, ilaatigut assartuinermit aqquserngit illoqarfinni arlalinni pisoqalisimamma-ta. Nukimmik allangortitsinikkut siammarterinikkullu annaasaqartarnerup annikillisar-neqarneratigut nukimmik annertuumik atorluaanerulernerit anguneqarnissaat taamaattumik innaalla-gissamik kiassanermillu tunisassiortut aallunniarpaat.

Aamma immap naqqatigut kabeliisinnaaneq nukimmik iluaquteqarnermit pingaaruteqartussaavoq, tassa nukissiorfimmi piginnaasaq atorneqanngitsoq sumiiffinni allani iluaqtigineqarsinnaammat.

Soorlu inuinnaat atuisut nukimmik sipaarnissaat pillugu immikkoortumi allaaserineqartoq illuni kiassarneq nukimmik annertuumik atuisuuvoq. Soorunami tamanna illunut tamanut atuuppoq. In-naallagissamut kiassarnermullu nukimmik atuinerup 85 pct.-ia kiassarnermit atorneqartarpoq. Taa-maattumik nukimmik atorluaanerulernissamut annertuumik periarfissaqarpoq.

Nunatsinni inissiat pitsaassusaat nukimmik atorluaanerulernissamut naleqqiullugu ajornartorsiutaa-voq. Inissiat ilarpassui tassaapput inissiat attartortittakkat ajortumik aserfallatsaaliorneqarsimasut.

Inissiani taakkunani amigartumik oqorsaasimanerup kinguneraa kiassanermik annertuumik atuineq. Aammattaq inissiani taakkunani arlalissuarni kiassanermik pilersuineq teknikikkut ataatsimik arlallinnilluunniik periarfissaliilluni atorneqarsinnaasut pilersinneqarnikuunngillat, taamaallaalli qaminneqarsinnaallutik ikinneqarsinnaallutilluunniit.

Annertunerpaamik uuliamik atuiunnaarnissaq siunissami nukik pillugu ingerlatsinermut pingaaruteqartussaavoq. Kiassaateqarfinni tunisassiornermi innaallagissamik kiassarneq atorneqartussaassaaq tamanna erngup nukinganik tunisassiarineqarsinnaappat. Ullumikkut tamanna taamaallaat Nuummi atuuppoq. Erngup nukinganik tunngaveqartumik innaallagissamik kiassarneq avatangiisimut ajoqusiinngilaq siunissamilu kiassanermik akikinnerpaamik tunisassiorluni. Taamaalilluni innaallagissamik kiassarneq aamma aningaasaqarnikkut imminut akilersinnaalissaaq ullumikkumut akerliusumik, tassa kiassarnerup ilaa annertoq nunap iluaneersut ikummatissat atorlugit tunisassiarineqarmat.

Uuliamik atuiunnaarnissaq anguniarlugu kiassaateqarfinni tunisassiornermut ikuallaaviit atorneqasapput. Nunap iluaneersunik ikummatissanik tunngaveqartumik kiassanermik tunisassiorneq pinnaagu tamanna pilerinarneruvoq, tassa ikuallaavinni kiak tunisassiarineqartoq atorneqartussaammatt. Ikuallaanermi CO₂-mik aniatitsisoqartussaavoq, igitalli annertunerpaartaat pinngortitami arrotinneqarsinnaammata ikummatissatullu CO₂-tut ajoqusiinngitsutut isigineqarluni. Eqqakkat allat soorlu plastik-i nunap iluaneersunit aallaaveqartuuvoq taamaattumillu CO₂-mik aniatitsisuullutik.

4.6.2 Suliniutit

Nukiup tunisassiarineqartup pitsaanerusumik iluaqutigineqarnissaanut naleqqiullugu suliniutit pingaarnersaat tassaavoq immap naqqatigut kabeliliinissamut periarfissap taaneqartup misissornissaa. Tamatuma saniatigut suliniutit makku periarfissaapput, annerusumik kiassanermik atuinerup killilernissanut sammisuusut:

- Illoqarfinni tamani ataatsimoorunneqartumik ataasiakkaanillu kiassanermik pilersuineq pillugu Nukissiorfiit kiassarneq pillugu 2008-mi pilersaarusiussapput.
- Kiassanermi pilersaarutit aallaavigalugit ikummatissatigut pilersuinerup pitsaanerulersinneranik Nukissiorfiit 2009-imiit qulakkeerinnissapput, aamma nukissiorfinnik siammarterinermilu aqqutinik sapinngisamik pitsaanerpaamik iluaqutigineqarneq.
- Innaallagissamik kiassanermillu tunisassiornermi annaasaqarnerit annikillisinneqarnissaanut teknikikkut aningaasaqarnikkullu periarfissat Nukissiorfiit 2009-imiit nalilersussavaat.
- Nuummi aalajangersimasumik innaallagissamik kiassanermut nuunneq, tassani illoqarfimmi annertunerusumik allilerisoqarnissaanut erngup nukinganik nukissiorfimmi annertunerusumik 2008-ip naaneraniit piginnaasaqalertoqartussaammatt. Tassunga atatillugu kissarsuutunik uuliatortunik maannakkut piginnittunut pilerinarninngortinniarlugu innaallagissamik kiassanissamut atassuserniarnermi atassusernermut akitsuut Nukissiorfinniit peer-neqarpoq. Nukissiorfiit 2008-mi Nuummi sarfamut sakkortuumut aqqutit taasersulerniarpaat, tassa maan-

nakkut aqqutit aalajangersimasumik innaallagissamik kiassarnissap annertunerusumik anner-tusarneqarnissaannut piareersimanngimmata.

- 2011-imi sanaartornermi malittarisassat nutaat sukanganerusumik piumasaqaatillit. Ilaatigut illut pitsaanerusumik oqorsarnissaannut, tassunga ilanngullugit igalaat iluneq ajortut ator-neqarneri. Tassani nutaamik sanaartornermut kiisalu iluarsaassinermut malittarisassiortoqas-saaq.
- Nukissiorfinniit nukissianut siunnersortit tunisinermut atatillugu illunik nukissiuuteqarnikkut nalunaaqutsersuissapput, taamaalilluni nukimmik sipaarutaasinnaasunik suliniutinik a-ningaasaliinissamut kajumissaasoqarluni. Nukissianut siunnersortit pillugit sulinerup ilaatut piareersarneq 2008-miit aallartinneqassaaq.
- Kissarsuutit uuliatortut gassitortullu kiisalu silaannarissaatinik misussuisoqartassaaq. VVS-imik ilinniagaqarneq akuerisaasoq Naalakkersuisunit sulissutigineqarpoq, 2009-mi aallartin-neqartussatut naatsorsuutigineqartoq, tamannalu pisariaqartutigut immikkut ilisimasaqarti-tsilissaaq.

Killilersuinerit saniatigut teknologi nutaaq atorneqarsinnaavoq. Nukimmik atorluaanerunikkut ilua-quteqarneq anguneqarsinnaavoq angerlarsimaffinni pumpit atorlugit kiassarnikkut. Pumpi atorlugu kiassaait, ullumkikkut niuernermi tuniniarneqartut kiassarnermik nukimmik tiguneqartumik marlo-riaammik-tallimariaammik annertunerutigisumik pilersuisinnaapput. Taamaattumik atuisunut ataa-siakkaanut aningaasaqarnikkut iluanaarutissaqarpoq, soorlu aamma avatangiisitigut iluanaarutissa-qartoq, minnerunngitsumik pumpi atorlugu kiassaait nukimmik ataavartumik pilersorneqarpat.

Pumpi atorlugu kiassaaitini tekniki atorneqartoq tunngavigalugu allarpassuarnik periarfissaqarpoq, ullumkikkut teknikikkut kangerlummiit qaqqaniillu kiammik tunisassiornissaaq ajornanngilaq. Pumpi atorlugu kiassarnermut periarfissat aamma teknoligiit attuumassuteqartut ukiuni aggersuni misissor-neqarlutillu iluaqutigineqassapput.

4.6.3 Angusassatut ilimagisat

Sanaartornermi malittarisassani nutaani avatangiisitigut piumasaqaatit sukanganerusut naatsorsuuti-gineqarpoq kiammik annikinnerungaartumik annaasaqarneq pissutigalugu nukimmik atuinermik malunnaatilimmik annikilliliissasut. Kissarsuutit uuliatortutoqqat taarserneqarnerisigut aamma si-paartoqarsinnaavoq. Nukimmik ataatsimut 2008-mi 25 pct.-imik sipaarsinnaaneq naatsorsuutigine-qarpoq piviusorsiornerusooq. Taamatut annertutigisumik nukimmik sipaarnerup kingunerissavaa ava-tangiisitigut iluanaaruteqarneq, kiisalu siunissami sanaartornermi aningaasaliinernut nutaanik pisa-riaqartitsineq annikillisillugu taamaalillunilu avatangiisimut ajunngitsumik aamma nukimmik tatigi-nartumik pilersuineq pillugu takorluukkap naammassineqarnissaanut iluaqutaassalluni.

25%-imik anguniagaqarneq nukissiuuteqarnermi ilisimasat ineriartortinneqarneri naapertorlugit nalilersorneqartassaaq, taamaalilluni naatsorsuutigisat piviusunut naapertuutsinneqarlutik. Tamanna nukimmik sipaarniarluni anguniakkanut tamanut atuuppoq.

Nukimmik atorluaanerunikkut kiassarneq avatangiisimik ajoqusiinnginnerusumik tunisassiorneq peqatigalugu inuinnaat atuisut, pisortat suliffeqarfii inuussutissarsiutillu innaallagissamut akiligassaqarnikkut sipaarnissaat qulakkiissavaat tamatumalu kingunerissallugu annertuumik avatangiisitigut iluanaaruteqarneq.

5 Nukimmut ataavartumut nutarterneqarsinnaasumullu allanngortitsineq

Nukik ataavartoq avatangiisimut iluaqutaasumik nukimmik tunisassiornermut tunngaviusaaq. Siulermik erngup nukinga iluaqutigineqartussaavoq nukissiuuteqarnermullu qitiussalluni. Erngup nukinga siunissami annertunerusumik pingaaruteqartussaavoq nunatsinniinnaanngitsoq kisianni aamma nunani tamalaani. Uuliap akii qaffakkiartuinnartut nunallu iluaneersunik ikummatissat isiginiarneqarneri silap pissussata allanngorneranut pingaaruteqarneri pissutigalugit erngup nukinga iliuusissatigut isumalluutit isigineqassapput. Tassa erngup nukinga iluaqutigineqassaaq, taamaalilluni ataavartumik aamma avatangiisimut mingutsitsinnginnerusumik nukimmik pilersuineq qulakkeerneqarluni aamma aningaasarsiornikkut ineriartorneq pilersinneqarluni.

Nunap ilarujussuani erngup nukinganut periarfissanik arlalissuarnik nassaasaqarpoq. Suut iluaqutigineqarsinnaanersut qanorlu annertutiginersut tamakkiisumik qulaajaaffigineqarsimanngillat. Nukimmilli ataavartumik annertunerusumik atuilluni nukimmik pilersuineq nukissiuut taanna aqcutigalugu pitsaanerpaamik anguneqarsinnaavoq.

Nukimmik ataavartumik sulinermi anguniagaq tassaavoq tamanna aningaasaqarnikkut imminut akilersinnaappat erngup nukinganik nukissiorfiliortoqarnissaa pissanganartunut ilaassaaq. Illoqarfiit nunaqarfiillu illoqarfimmut qanittumik erngup nukinganik nukissiorfimmut imaluunniit atassuserfiusinnaasunut ilaatinneqanngitsunut. Tassani avatangiisitigut inuiaqatigiillu aningaasaqarnerannut iluaqutaasumik erngup nukinganik nukissiorfinnik mikinerusuniit, allallu nukissiuutit ataavartut imaluunniit brintimik nukimmik pilersuinissaq pilersinneqassaaq.

Immikkoortumi annertunerusumik ilisimasaqarnerup piginnaasaqarnerullu inerisarneqarnissaat anguniagaavoq. Tamatumani ilaatigut nunanik tamalaanik suleqateqarnerup annertusarneqarnissaa pisariaqassaaq.

5.1 Erngup nukinganik nukissiorfiit angisuut

5.1.1 Unamminartog

Erngup nukinga iliuusissatigut isumalluutit isigineqassaaq, taamaattumillu inuiaqatigiinnut tamarmiusunut pitsaanerpaamik iluaqutaasumik atornerqarnissaa qulakkeerneqartariaqarluni. Ilisimasanik, piginnaasanik annertuumillu ingerlataqarnermi iluaqutinik inerisaasoqarnissaanik tamanna pisariaqartitsivoq. Nukissiuuteqarnermut tunngasup aqqissuuteqqinneqarnissaa, ilisimasanik katerisissaq aamma annertuumik ingerlataqarnermi iluaqutit atorluarneqarnissaat taamaattumik pisariaqarpoq. Aqqissuussinermi aamma siunissami annertuunik aningaasaliissutissanut tunngavissat qulakkeerneqassapput.

Erngup nukinganik nukissiorfinni aningaasaliinerit annertuujupput, nuna tamakkerlugu aningaasaqarnerup annertussusianut naleqqiullugu. Aningaasaliinerit taamaattumik nukissiorfiit pioreersut taarserneqarnissaannik naliliinerit, uuliap sapinngisamik annertunerpaamik atorunnaarneqarnissaa-nik kiisalu imminut akilersinnaanera aallaavigalugit nalilersorneqarlutillu tulleriissaarneqassapput.

Nukissiuuteqarnikkut ineriartortitsinermi avatangiisitta silallu pissusaata allanngoriartorneri erngup nukinganik nukissiorfinnik sanaartornermut atatillugu pinngortitaaq aamma eqqarsaatigineqassaaq. Nukissiorfiit qaqqani sananeqarnissaannut periarfissat, soorlu Utoqqarmiut Kangerluarsunnguani periusaasimasooq taamaattumik isumaliutigineqassaaq, aammalu uumasunik naasunillu sunniutaasin-naasut mianerineqassallutik.

5.1.2 Suliniutit

Pilersaarutaavoq, ukiut qulit ingerlanerani, illoqarfimmut qanittuni erngup nukinganik nukissiorfin-nik annertuunik aningaasaliisoqassasoq:

2015 tikillugu erngup nukinganik nukissiorfinnik sanaartugassatut naatsorsuutigisat:

- Nuuk (turbinit pingajuat) 2007 – 2008-imi
- Sisimiut 2006 – 2009-imi
- Ilulissat 2010 – 2013-imi (misissueqqaarnerit aallartilerput, pilersitsinissamut aalajan-gerneq sulii akuerineqanngilaq)

Ilulissat eqqaanni aamma Nuup kujataani suliffissuarnut erngup nukinganik periarfissanik allanik misissueqqissaarnernik Nukissiorfiit aallartissimapput.

Nukimmik annertuumik pisariaqartitsisunik suliffissuarnik aalajangersimasumik pilersaarutitut ata-tillugu erngup nukinganik periarfissat suut nassaasaanersut erseqqinnerusumik kiisalu periarfissat qanoq annertutiginerinik qulaajaasoqassaaq. Erngup nukinganik nukissiorfinnik nutaanik sanaartor-neq taakkulu sumiiffissai immap naqqatigut kabelilinissamut tunngatillugu siunissami misissueq-qaarnissamit inernernit sorunami sunnerneqartussaassapput.

5.1.3 Angusassatut ilimagisat

Ukiuni aggersuni inuiaqatigiit aningaasaqarneranut imminut akilersinnaassappat pinngitsoornani erngup nukinganik nukissiorfinnik annertulerisoqassaaq. Tamatuma saniatigut immap naqqatigut kabeliliisoqarnerata kingunerisinnaassavaa erngup nukinga siunissami sumiiffinni immikkoortuni pilersuinerinnaassanngimmat, annertunerusumilli sumiiffiit ataqatigiiaarlugit pilersuinerussalluni.

Nukimmik pilersuinermi nukissiuutinik ataavartunik erngup nukinga pingaarnersaassaaq. Sumiiffiit erngup nukinganit tunisassiarineqartumik nukimmik pilersorneqartut innaallagissamut, qaammaqqutitut kiassarnermullu nukimmik pisariaqartitaasa annertunerpaartaat tassanngaanniissaaq. Taamaallilluni CO₂-mik aniatitsinermi annertuumik annikillisaaneq anguneqassaaq.

Erngup nukinga siunissami appasinnerusumik aningaasartuuteqarfiulluni nukimmik tunisassiorsinnaassaaq. Erngup nukinga taamaattumik tatiginartumik avatangiisimullu ajunngitsumik nukimmik tunisassiornissamut takorluukkap naammassineqarnissanut sulinermi pingaarnersaassaaq.

5.2 Nukissiuutit ataavartut allat

5.2.1 Unamminartut

Erngup nukinganik nukissiorfiit saniatigut arlalinnik illoqarfinnut nunaqarfinnullu erngup nukinganik nukissiorfinnit angisuunik nukimmik pissarsinissaaq imminut akilersinnaanngitsunut naleqqiullugu nukimmik ataavartumik tunisassiornissamut periarfissaqarpoq.

Nukissiuutit periarfissaasinnaasut allat

- Seqerngup nukinga. Innaallagissamik pilersuinermit aamma kiassarnermut atorneqarsinnaasooq. Annerusumik sermersuarmut qanittumiittunut naleqquttoq tamaani seqerngup qinngorneri annertunerummata.
- Anorip nukinga. Innaallagissamik pilersuinermit atorneqartarpoq. Annerusumik Kujataani anoreqarnerusumi naleqquttoq.
- Erngup nukinganik nukissiorfeeqqat. Innaallagissamik pilersuinermit atorneqartarpoq. Pingaartumik savaateqarfinni nunaqarfinnilu erngup nukinganik nukissiorfinnit anginerusuniit periarfissaqanngitsunut aamma/imaluunniit pisariaqartitsinngitsunut naleqquttoq.
- Ulittarneq tinittarnerlu aamma mallit. Sikuneq ajortuni innaallagissamik pilersuinermit atorneqarsinnaasooq. Kangerluit marluk naapiffianni naleqquttoq, sarfap iluaqutiginissaanut nikingassutaasunik naammattumik pilersitsiffiusuni.

Periarfissat taakku Kalaallit Nunaanni pissutsinut qanoq naleqqutsiginersut suli qulaajaaffigineqanngillat, taamaattoqassappallu imminut akilersinnaanersut. Kiisalu sumiiffinni pissutsit periarfissat taakku iluaqutigineqarnissaannut annertuumik pingaaruteqarsinnaapput. Periarfissat nalilersorinnaajumallugit annertunerusumik misissuisoqarnissaa pisariaqassaaq.

Nunatsinni nukissiuutit ataavartut iluaqutiginissaannut assigiinngitsunik aporfeqarpoq. Tassani siulermik pineqarput immikkoortumi ilisimasat amigaataaneri. Ilaatigut teknologi pitsaanerpaamik qanoq atorneqarsinnaanersooq, ilaatigullu teknologip ineriartortinneqarnissaa, taamaallilluni avatangiisimut inuiaqatigiillu aningaasaqarnerannut imminut akilersinnaalerluni. Amerlanertigut teknologi maani nunatsinni pissutsinut immikkoortunut naleqqussarneqartussaassaaq. Ilisimasat pisariaqartin-

neqartut pissarsiariniarlugit ilisimatusarneq aamma kisitsisitigut paasissutissanik katersisoqarnissaa pisariaqassaaq.

Tamatuma saniatigut nukissiuutit ataasiakkaat atorneqarnerini assigiinngitsunik ajornartorsiuteqarsinnaavoq. Seqineq anorilu nukimmik pilersuineranut pioreersunut imaasiallaannarlugit atassuserneqarsinnaanngillat, innaallagissamik atassutitut ikkutiinnaarneqarsinnaannginneri pissutaallutik. Tasunga ilanngutissaaq nukissiuutit taaneqartut iluaqutiginerisigut atorluanaanissamut periarfissanut ukiup ingerlarnga, sila, sumiiffik il.il. sunniuteqarsinnaaneri. Erngup nukinganik nukissiorfeeqqat kiisalu tinittarneq ulittarnerlu aamma mallit nukingat assersuutigalugu sikumut qerisarnermullu naleqqiullugit ajornartorsiutit pinngorsinnaallutik. Kiisalu nukissiuutinik misissorneqartuni ajornartorsiutaavoq nukiup toqqorneqarnerata imminut akilersinnaannginnera, taamaalillunilu nukik sinnerut-toq iluaqutigalugu.

Sumiiffinni nukimmik periarfissat angissusaat silallu sumiiffinnillu pissutsit allanngorarneri pissutigalugit nukissiuutit ataavartut iluaqutaasumik ataqatigiissinneqarsinnaapput. Assersuutigalugu anorip nukinga aamma erngup nukinganik nukissiorfeeraq. Piffissap ilaani anorip nukinga iluaqutigisallugu naammassaaq, piffissallu sinnerani erngup nukinga iluaqutigineqarsinnaalluni. Tamatumani iluaqutaasoq tassaavoq piffissami anoreqarfiusumi imeqarfimmiit imeq annikinnerusoq kuutsinneqarsinnaammat, taamaalilluni nukik ”toqqorsimaneqarluni”.

Nukissiuutit ataavartut tallimaat tassaapput nunap iluani kissarneq, nunap iluani imeq kissartooq kiasarnermi iluaqutigineqarsinnaalluni. Kalaallit Nunaanni Qeqertarsuarmi puilasunik kissartunik misissuisoqarsimavoq, inernerilli takutippaat sumiiffimmi tassani nukissiuutip taassuma iluaqutigineqarnissaa maannakkut pilerinartuunngitsoq.

5.2.2 Suliniutit

Nukissiuutinik ataavartunit suliniutit ineriartortinnissaannut Aningaasanut inatsimmi Konto pingaarneq 64.10.23 Nukissiuutini ataavartuni ilisimatusarnermi ineriartortitsinermilu suliniutini piffissami 2006 – 2009-mi aningaasanik immikkoortitsisoqarsimavoq. Nukissiuutit ataavartut taakkulu maani nunatsinni atorneqarneri pillugit ilisimasat annertusinissaannut aningaasat atorneqassapput. Nukissiorfiit ARTEK suleqatigalugu naaralaartitsivimmik pilersaarummik taaneqartunik pilersitsisimapput, nunaqarfinni aalajangersimasuni teknikikkut aaqqiinerit arlallit misiligarneqarlutillu takutinneqarlutik siunissami nunaqarfinni allani atorneqarsinnaassallutik.

Sarfanguani aamma Ummannami naaralaartitsivimmik pilersaarutitik pilersitsisoqarpoq nunaqarfinni nukimmik ataavartumik pilersuinermi periarfissanik qulaajaasussanik. Taakku imminut akilersinnaappata aaqqiinerit taakku sumiiffinni allani illoqarfimmut qanittunik erngup nukinganik nukissiorfinnut ilaanngitsuni atorneqassapput. Naaralaartitsivimmik pilersaarutit naatsorsuutigineqarpoq siullermik 2008-ip naanerani atulersimassasut.

Issittumi pissutsit aallaavigalugit ingeniørinngorniarluni ilinniarnermik ARTEK aallartitsisimavoq. Tassani ilinniartut Sisimiuni ilinniarnerp ilaa ingerlattarpaat sinneralu Lyngby-mi DTU-mi ingerlattarlugu. Ilinniartitaanermi nunami ilisimasanik isumalluutininik inerisaassaaq, ilaatigut nukissiuuteqarnikkut silap pissusaatigut immikkut ittuni siunnerfeqartumik sulinermi iluaqutaasussamik. Sanaartornermut tunngasutigut ilinniartitaanermik ingerlatsisoqareerpoq, 2007-milu ukiakkut avatangiisimik pilersaarusionermilu ingerlatsiffiusoq aallartinneqassaaq. Aammattaaq ingerlatassaq alla pilersaarutigineqarluni.

Nukimmik nammineq tunisassiorneq pillugu nalunaarummut siunnersuummik Naalakkersuisut 2008-mi atulersussamik suliaqarput. Nalunaarutip Nukissiorfiit naalakkissavaat tamanna avatangiisimut iluaqutaassappat nukissiuutininik namminersortuniit nukimmik piseqqullugit. Tassunga atatillugu pingaarnertigut nukimmik pilersuinermi pilersaarusionerq, inuiaqatigiit aningaasaqarnerat aamma pilersuinerup isumannaatsuunera eqqarsaatigineqassapput. Nukissiorfimmut atassusertoqarsinnaanera sioqqullugu pitsaassusianut piumasaqaateqartoqassaaq. Atassusernissamut immikkut naliliineq tunngavigineqassaaq.

5.2.3 Angusassatut ilimagisat

Illoqarfinnut qanittunut erngup nukinganik nukissiorfinnit allaanerusunut nukissiuutininik ataavartunit allaniit sumiiffinni pilersuisoqarsinnaassaaq. Sumiiffinni pilersuineq ataqatigiiaartumik nukimmik pilersuiffimmut ilaasinnaassanngilaq, sumiiffinnili nukissiuutit allaaserineqartut arlaannut ataatsimi imminut akilersinnaasumik nukimmik pilersuinermit ilassutaasinnassallutik. Avatangiisimut ajungitsumik ataavartumillu nukimmik pilersuineq pillugu takorluukkamut taanna tapersiissaaq, siunissamilu nukimmik akikinnerusumik pilersuinermik aamma kinguneqarsinnaalluni, tassa nukissiorfinnik dieselitortunik sanaartornermut aningaasaliinissamut kiisalu orsussamut aningaasartuuteqarnissamut pisariaqartitsisoqarunnaassammat.

5.3 Brinti nukissiuutit

5.3.1 Unamminartoq

Soorlu qulaani allaaserineqartoq nukiup ataavartup iluaqutiginiarneqarnera arlalinnik ajornartorsiutitaqarpoq. Pingaartumik silap pissusaa isumaqarpoq nukissiuutininik ataavartuniit nukimmik tunisassiornerup assigiiaartuunnginnera. Taamaattumik piffissap ilaani sinneqartumik tunisassiortoqartarpoq, piffissamili allami pisariaqartinneqartumit annikinnerusumik tunisassiortoqarsinnaalluni.

Nunap iluaneersunut ikummatissanut brinti periarfissaavoq alla. Brinti nukissiuutaanngilaq ataavartuq, tassa brinti tunisassiariniaraanni nukissiuummit allamiit nukimmik pisariaqartitsisuungami. Teknologi suli siuarsimannngilaq. Brintip nukittut toqqorsimallugu imminut akilersinnaasumik ilua-

qutiginnissaanut ullumikkut taamaattumik naammattumik ilisimasaqartoqanngilaq. Nunani tamalaani teknologi brintimi atorineqartussaq pillugu annertuunik aningaasaliisoqarpoq, ukiullu amerlavallaanngitsut iluanni naatsorsuutigineqarluni ikummatissatut atorineqarsinnaasut niuernerimi atorineqartussat tunisassiarineqarsinnaalissasut. Pingaaruteqarpoq uagut Nunatsinni ineriartornermi tassani malinnaanissarput nunanilu allani suleqatit peqatigalugit misileraanernut atatillugu naleqquttumik peqataalluta.

5.3.2 Suliniutit

Teknologimi brintimi atorineqartumi, H₂KT-mi taaneqartumi, Nukissiorfiit 2007-miit misileraalersimapput, ilaatigut ingerlatseqatigiiffiup qullersaqarfia brintimiit nukimmik toqqorineqarsimasumit sillimmateqartussaalluni.

Soorlu assartuineq pillugu immikkoortumi 4.5.2-mi allaaserineqartoq pisortat assartuineranni brintimut nuuttoqarnissaanut periarfissanik ilisimatusartoqarpoq.

Namminersornerullutik Oqartussat Aalborg Kommunimik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarnerisa nanginneratut 2007-mi teknologip brintimi atorineqartup ineriartortinnissaanut tunngatillugu pilersaarummi Aalborg Universitetimik suleqataasunillu allanik attuumassuteqartunik Nukissiorfiit suleqateqarnissaannut periarfissaannik misissuinerit aallartinneqarlutik. Tamatuma saniatigut North Atlantic Hydrogen Association-imi (NAHA), Nuummi 2006-imi pilersinneqartumi, Nukissiorfiit, Polaroiili aamma Inuussutissarsiordermut Pisortaqarfik ilaasortaapput. Sulinerimi tassani teknologi brintimi atorineqartup nammineq piginnaasaqalerfiginissaa sulissutigineqarpoq. Immikkoortumi tassani nunat tamalaat annertunerusumik suleqatigiinnissaat pisariaqarpoq, annertunerusumik ineriartortoqarnissaa qulakkeerneqassappat.

5.3.3 Angusassatut ilimagisat

Teknologip brintimi atorineqartup iluani ukiuni aggersuni ilisimatusarneq annertusineqassaaq. Siunertaq tassaavoq ilisimasap pigineqalersup kingunerisaanik ataqatigiiaarnermut (immap naqqatigut kabelimut) ilaangitsuni illoqarfinnik minnerusunik nunaqarfinnillu nukimmik pilersornerini brintip atorineqarsinnaalernissaa, kiisalu inuiaqatigiinnut pingaarutilinnut ingerlatanut avatangiisimut ajoqusiinngitsumik nukimmik sillimmateqarneq. Periarfissaq tassaavoq illoqarfimmut qanittuni erngup nukinganik nukissiorfinniit nukup sinneruttup brintimik allannngortinnissaa. Tamatuma kingorna brinti toqqorineqassaaq sumiffinnillu pilersorneqartussanut assartorineqarluni. Tamanna anguneqassappat isorliunerusuni tatiginartumik avatangiisimullu ajunngitsumik nukimmik pilersuinerup qulakkeerneqarnissaanut periarfissaqalissaaq, taamaalillunilu nukissiuuteqarnermut takorluukkap anguneqarnissaanut ilapittuutaalluni.

6 Nukimmik pilersuinerup aqqissuuteqqinneqarnera ilisimasanillu inerisaaneq

Sorlu iliuusissatigut suliasatigullu pilersaarutip matuma kapitaliini allani takuneqarsinnaasoq nukissuuteqarnek allanngoriartorpoq, sumiiffimmi nukimmik pilersuinerup aallunneqarneraniit inuussutissarsiutit inuiaqatigiillu ineriartornissaannut iliuusissatigut isumalluutitut nukimmik, imermik kiasarnermillu isumaginnilerluni. Nunarsuaq tamakkerlugu silap pissusimigut allanngornera pissutigalugu nukimmik atuinerup annikillisinneqarnissaa nukiulla ataavartup annertunerusumik atornerqarnissaa pisariaqarpoq. Tassunga ilanngutissaaq nukimmik pilersuinermi ataqatigiiaanik pilersitsinisamat erngullu nukinganiit nukimmik tunngaveqartumik inuussutissarsiutit ineriartortinneqarnissaannut qanittukkut periarfissaqalersimanera.

Unamminartut akuersaarsinnaajumallugit nukissuuteqarnermi nutaamik eqqarsaateqarnissaa pisariaqarpoq. Nukimmik pilersuinerup aqqissuuteqqinneqarnissaa pisariaqarpoq. Tassani nukimmik annertuumik pisariaqartitsisunik suliffissuarnik pilersitsisinnaaneq aningaasaliinerulluni annertoorejussuaq immikkut ittumik aqqissuussisoqartariaqarluni. Teknikikkut aqqissuussaanikkullu unamminartut isumagisinnaajumallugit minnerunngitsumik ilisimasanik inerisaasoqartariaqarpoq.

Nukimmik pilersuinerup aqqissuunneqarnissaanut anguniagaq tassaavoq annertuumik ingerlataqarnermi iluaqutinik, ataqatigiissaarinermik ilisimasanillu qulakkeerinnittumik aqqissuussinermik pilersitsisoqarluni kiisalu nukissuuteqarnermi unamminartut nutaat akuerinissaannut inissaqartitsisoq piginnaasaqartitsisorlu.

6.1 Nukimmik pilersuinerup nalinginnaasup aqqissuuteqqinneqarnera

6.1.1 Unamminartut

Aqqissuussaanermik iluarsaaqqinnermut, 2009-mi januarip aallaqqaataani atulersussamat atatillugu immikkoortut suut kommunerujussuanngortussanut iluaqutaasumik nuunneqarsinnaanersut oqallisingeqarsimapput. Tassani aamma nukissuuteqarnek pineqarpoq. Aqqissuussaanermut Isumalioqatigiissitat siunnersuutigisimavaat Nukissiorfiit aggulunneqassasut kommuninillu tiguneqarlutik. Taamatut kaammattuuteqarnermut tunngaviusimasut tamatuma kingorna allanngorsimapput. Taamaattumik nukimmik pilersuinerup pitsaanerpaamik qanoq aqqissuunneqassanersoq isumaliutigineqartariaqarpoq, suliallu ataasiakkaat qanoq pitsaanerpaamik isumagineqassanersut.

Kitaata sineriaani immap naqqatigut kabeliliisinnaaneq periarfissaappat kommunit killeqarfii akimorlugit ataqatigiiaartumik pilersuinermik aqqutinik pilersitsisoqarumaarpoq. Iluaqutaassaaq tamatumani sanaartornermi pilersaarutit ingerlatsinerullu immikkoortumit qitiusumiit ataqatigiissaarneqarpara, aamma nukimmik siaruarterinermik aqqissuussisinnaasoq, tamatuma pitsaanerpaamik iluaqutigineqarnissaa siunertaralugu.

Nukissiuuteqarnermut naalakkersuisut takorluugaannut ilaasoq tassaavoq atuisut tatiginartumik pilersorneqarnerisa qulakkeerneqarnissaa. Tamanna pitsaanerpaamik anguneqarsinnaavoq nukimmik pilersuinerup aktianik piginneqatigiiffimmi aqqissuunneqarpat, nuna tamakkerlugu iliuuseqarsinnaasoq, annertuumik ingerlataqarnermi pitsaaqutinik iluaquteqarsinnaasoq kiisalu nunani tamalaani peqatigisanik iliuusissatigut suleqatigiilersinnaasoq. Aammattaaq kommunini unamminartunut naleqqiullugu eqaatsumik iliuuseqarnissamut periarfissaqartoq, soorlu erngup nukinganik nukissiorfinnik sanaartornermik. Matumani aamma nukimmik, imermik kiassarnermillu pilersuinerit akornanni maannakkut tapiissuteqartarnerit eqqarsaatigineqassapput.

Ilisimasat qitiusumik ullumikkutut katersorneqarnerisigut annertuumik ingerlataqarnermi iluaqutaasut annertuujusussaapput. Tamanna pissaaq nukissiuuteqarnermi piginnaasat ineriartortinneqartut pitsaanerpaamik iluaqutigisinnaajumallugit. Aamma ilisimasanik annertuumik avitseqateqartarnissaq nunanilu tamalaani suleqatigiinnissap ujartornissaanut periarfissaqarnissaq pisariaqarluni.

Silap pissusaanik ajornartorsiut aamma uuliamik akuiagaanngitsumik nunarsuarmi niuerfiup nalorninartuunera pissutigalugit erngup nukinganik atuneq annertunerusumik isiginiarneqalersimavoq. Isiginninneq assersuutigalugu nukimmik annertuumik pisariaqartitsisunik suliffissuarnik sanaartornissamut soqutiginninnikkut takuneqarsinnaasoq. Taamaalilluni erngup nukinga iliuusissatigut isumalluutinngorsimavoq, nuna tamakkerlugu nakkutigineqarnissaa pingaaruteqarluni. Taamaalilluni inuiaqatigiit tamarmik erngup nukinganik periarfissanik iluaquteqarnissaat qulakkeerneqassaaq.

Taamaattumik annertuumik pisariaqartitsisunik suliffissuarnik sanaartornissamut atatillugu iliuusissatigut isumalluummik nakkutiginninnermik qulakkeerrinnittumik aqqissuussisoqarnissaa pisariaqarpoq. Tamanna immikkut immikkoortoq 5.2-mi sammineqassaaq.

6.1.2 Suliniutit

Nukissiuuteqarnermi unamminartut akuerineqassappata annertuumik ingerlataqarnermi pitsaaqutinik iluaquteqarnissamut, ilisimasanik kajungilertitsinissamut pilersitsinissamullu sanaartugassanillu annertuunik kivitsinissamut allaffissornikkut pilersaarusiornikkullu periarfissaqartumik aqqissuussinnermik pilersitsisoqarnissaa pisariaqarpoq. Tamanna pitsaanerpaamik pinsinnaavoq Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allangortinneqarnerisigut. Siusinnerusukkut tamanna pillugu siunnersuummik saqqummiussisoqarnikuuvoq, tunngavigisalli nutaat takkunnerisigut, allangortitsinissaq kingumut saqqumeqqilerpoq. Aammattaaq aqqissuussaannermik iluarsaaqqinnerup nukimmik pilersuinerup aqqissuuteqqinneqarnera sunnerpaa kommunillu taamaattumik sulinermi pingaaruteqartussaallutik. Siunissami suliniutitssat taamaattumik tassaapput:

- Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allangortinneqarnissaat pillugu Naalakkersuisut saqqummiussissapput.

- Aktianik piginneqatigiiffingortitsinerup piareersarnissaanut 2008-mi inatsisartuni suliarineqartussanik inatsisinik pisariaqartunik suliaqarnissaq.
- Aktianik piginneqatigiiffingortitsilluni allanngortitsinissamut siunnersuutitut taakkununga Inatsisartut isumaqataassappata Naalakkersuisut sulinertik ingerlatiinnassavaat, taamaattoqassappallu allanngortitsineq 2009-mi januarip aallaqqaataani piviusunngorsinnaalluni.

6.1.3 Angusassatut ilimagisat

Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffittut nukimmik ataavartumik annertunerusumik iluaquteqarnissamut pisariaqartutigit piginnaasanik ineriartortitsinnaassaaq immap naqqatigit kabeliliinermi aamma nukimmik annertuumik pisariaqartitsisunik suliffissuarnut nukimmik pilersuinermi sanaartugassat annertuut kivissinnaassallugit. Sanaartornissamut pilersaarutitut aningaasaliisoqarnissaanik Nukissiorfiit nammineq pissarsinissamut periarfissaqalissapput. Taamaalilluni Nunatta Karsia minnerpaamik artukkerneqassaaq pisariaqanngitsunillu nalorninartorsiorsinnaanera pinngitsoortinneqarluni. Suliat kommuninut tunniunneqartussat naleqqiukkaanni sulianik aaqqiinerit aalajangiinissamul-lu piginnaatitaanerit imminnut malissapput. Taamaalilluni nukissiuuteqarnermi unamminartut siunissami sunniuteqarluartumik aaqqiiffigineqarlutik.

Tamatuma saniatigit naatsorsuutigineqarpoq Nukissiorfiit pilersaarutini annertuuni peqataasinnaassasut, soorlu aluminiumimik aatsitsiviup nukimmik pilersorneqarnissaanik suliaqarnermi, Nunatta Karsia pisariaqanngitsumik nalorninartorsiorsinnaanera pinngitsoortinneqarluni.

6.2 Nukimmik annertuumik pisariaqartitsisunut suliffissuarnut nukimmik pilersuinerup aaqqissuunneqarnera

6.2.1 Unamminartut

Siunissami aluminiumimik aatsitsivimmut nukimmik pilersuineq nukissiuuteqarnermi unamminartut annersaraat. Tamanna erngup nukinganik nukissiorfinnik annertuunik pingasunik tassungalu atasunik innaallagissamut aqutit ataqatigiiaartunik sanaartornissamik pisariaqartitsivoq. Aningaasaqar-nikkut 2014-ip tungaanut, aluminiumimik aatsitsiviup atulernerqarnissaa taamanikkut ilimagineqarluni, 8 mia. kr.-it angullugit aningaasaliinissaaq matumani pineqarpoq. Assersuussissangaanni Kalaallit Nunaata ukiumut tunisat ataatsimut nalingi 10 mia.kr.-it missaaniipput.

Kiisalu matumani pineqarluni erngup nukinganik iliuusissatigit isumalluummik annertuumik iluaquteqarneq. Namminersorerullutik Oqartussat qulakkiassavaat taamatut iluaquteqarneq inuiaqatigiit tamarmiusut soqutigisaat naapertorlugit ingerlassasoq.

Erngup nukinganik nukissiorfinnut aamma nukimmik annertuumik pisariaqartitsisumut suliffissuarmut innaallagissap aqquataanut piginnittuunerup isumannaarneqarnissaa pingaaruteqarpoq. Iliuu-

sissatigut isumalluummik nakkutiginninnerup nanginneratut aaqqiineq pitsaanerpaaq nassaarineqas-saaq. Aningaasaqarnikkut nalorninartorsiorneq piginnittut akisussaaffigisassa at ilaatigut piginnittu-nerup qanoq ittuunissaa aalajangiiffigineqalerpat eqqarsaatigineqassaaq.

6.2.2 Suliniutit

Nukimmik annertuumik pisariaqartitsisumut suliffissuarmut nukimmik pilersuinnermut piginnittu-nerup aaqqissuussaanera pillugu aalajangiinissamut tunngavissiaq Greenland Development A/S-imit misissuiffigineqarlunilu piareersarneqarpoq. Erngup nukinganik nukissiorfinnut aamma innallagiap aqqutaanut ataqatigiiaartunut kiisalu aluminiumimik aatsitsivimmu aaqqiissutaasinnaasut assigiin-gitsuusinnaapput. Iluseq taanna 2008-mi Inatsisartut upernaakkut ataatsimiinnissaannut saqqum-miunneqartussanngorlugu piareersimassaaq.

6.2.3 Angusassatut ilimagisat

Suliffissuarmut nukimmik pilersuiffittut erngup nukinga isumalluutitut iluaqutineqarnera inuiaqati-giinnut tamarmiusunut iluaqutaasussaavoq. Piginnittuunerup ilusaata iliuusissatigut pinngortitami isumalluummik siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu inuiaqatigiit nakkutilliinerannik aalaja-ngiussisimanissaat qulakkiissavaa.

6.3 Ilisimasanik ineriartortitsineq

6.3.1 Unamminartut

Nukissiuuteqarnermut Naalackersuisut takorluugaannik naammassinninnissamut ilisimasat aalaja-ngiisuulluinnarput. Nukiup ataavartup annertunerusumik iluaqutigineqarneranut naleqqiullugu ilisi-masat amigaatigineqarput. Periarfissanik erninnaartumik qulaajaasoqarnikuvoq (Nukissiorfiit ”Ka-laallit Nunaata erngup nukinganik isumalluutai – nalunaarsuineq”, 2005), erngulli nukinganik pe-riarfissat annertussusaat inissiffissaallu pillugit ilisimasat sukumiinerusut amigaatigineqarput. Nu-kissiuutinut ataavartunut allanut aamma avatangiisimut inuiaqatigiillu aningaasaqarnerannut naleq-qiullugit sumi pitsaanerpaamik iluaqutigineqarsinnaaneri pillugit ilisimaat amigaatigineqarput.

Ullumikkut aamma nukimmik atuineq pillugu uppernarsaatit amigaatigineqarput. Taamaalilluni a-tuisunut immikkoortunut ataasiakkaanut siunnerfeqartumik nukimmik sipaarniarnissaq pillugu qaammarsaanissap sunniuteqarluartinnissaa ajornarluni. Nukissiuutit suut sumiiffinni nukimmik pisariaqartitsinerinut imminut akilersinnaanerpaajunersut nalilersussallugit uppernarsaanerit aamma atorneqartussaapput.

Tassunga ilanngutissaaq teknologip amerlanertigut imminut akilersinnaasumik iluaqutiginissaanut suli ineriartortinneqarsimannginnera. Akuttunngitsumik maani silap pissusaani pissutsit immikkut ittut atuuttut pissutigalugit nukissiuutiniq ataavartunik iluaquteqarniarnissaaq ajornakusoortittarpaat.

Nunani tamalaani nukik ataavartuq pillugu annertuumik ilisimatusartoqarpoq. Nunami maani nukit-sigut periarfissat iluaqutigininnaajumallugit ilisimatusarneq naleqquttuuvoq pingaaruteqarlunilu. Unamminartuq taamaattumik tassaavoq ilisimasat taassuma kajungilertitsinissaata qulakkeerneqar-nissaa aamma nukinnik ataavartumik periarfissarpassuagut aallaavigalugit ilisimasaniq nutaanik pilersitsinissaaq pillugu nunani allaneersunik suleqateqarnissaaq.

Kiisalu erngup nukinganiq periarfissat taakkulu iluaqutiginissaannut periarfissat pillugit ilisimasat pisariaqartinneqarput, taamaalilluni iliuusissatigut isumalluummik inuiaqatigiit tamarmik iluaqute-qartillugit.

6.3.2 Suliniutit

Nukissiorfiit siunissami ilisimasaniq ingerlatsivinngorlugit ineriartortinneqassapput, tatiginartumik isumannaatsumillu nukimmik pilersuineramik pingaarnertigut suliaqartut, ilaatigut suliata allat arlallit, soorlu ilisimasaniq inerisaaneq. Ineriartornissamut ilisimasat tunngaviusuupput, taamaattumillu ta-manna aallunneqartariaqarluni. Suliniutissat allaaserineqareersut saniatigut ukiuni aggersuni immik-koortuni makkuni suliniartuqassaaq:

- Nukissiorfiit aktianiq piginneqatigiiffinngorlugit allanngortinneqarnerisigut ingerlatseqatigiif-fik nukissiuuteqarnikkut ineriartortitsinissamut pisariaqartunik piginnaasaqartunik sulisus-sarsinissamut aalajangiussisimanissamullu pitsaanerumik periarfissaqalissaaq. Pingaartu-mik nukiup ataavartup iluani.
- Nukik pillugu kisitsisitigut paasisutissaniq suliaqarnissamut 2008-mut Aningaasanut inat-simmi aningaasanik immikkoortitsisoqarnissaa siunnersuutigineqarpoq. Suliap taassuma nu-kissiuuteqarnermut tamarmik kisitsisitigut tunngavissaqalernissaaq pilersissavaa, innaallagis-samik, kiassarnermik uuliamillu atuinerit ilanngullugit. Taamaalilluni atuinerup aningaasa-qarnerullu akornanni ataqatigiittoqarnerata allaaserinninnissamut tunngavissiiisoqassaaq. Taamatut ataqatigiittoqarnera nukimmik sipaarnissaaq atorluanaanissamillu suliner-mut naleq-qiullugu suliniutit siunnerfeqalersinneqarsinnaalissapput. Nukik pillugu kisitsisitigut paasis-utissat nukissiuuteqarnermik aaqquussaanikkut nakkutilliiner-mut aamma nukissiuuteqar-nikkut ingerlatsinermi anguniakkanik naleqqussaanissamut aallaaviussapput.
- Nunani tamalaani suleqateqarneq nukittorsarneqassaaq, taamaalilluni ilisimasat nunamut ka-jungilersillugit. Ilisimasat taakku suliffeqarfinnut politikerinut atorfilinnullu iluaqutaassap-put, taamaalilluni sutigut tamatigut iluaqutaasinnaallutik.
- Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinni inuussutissarsiutinut Ph.D-nik atorfinitsitsinissamut 2007-08-miit periarfissat pitsaanerulissapput. Tamatuma Kalaallit Nunaata aamma nunani allani

universitetit akornanni ilisimasaniq paarlaasseqatigiittarneq annertusissavaa, kiisalu ilisimatusarnermi aaqqiissutaassalluni aningaasaqarnikkut pilerinartoq.

6.3.3 Angusassatut ilimagisat

Ilisimasatigut ukiuni aggersuni suliniuteqarnikkut nukissiuuteqarnikkut Naalakkersuisut takorluugaasa naammassineqarnissaanut siunnerfeqartumik sulisoqassaaq. Takorluugaq annertuujuvoq siunnerfeqartumillu sulinissamik pisariaqartitsilluni. Naalakkersuisulli naatsorsuutigaat ilisimasaniq annertunerusumik katersineq nukimmik sipaarnissamut nukimmullu ataavartumut annertunerusumik nuukkiartornissamut tunngavissiiumaartoq inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut, inuussutissarsiutit ineriartornerannut minnerunngitsumillu nunarsuaq tamakkerlugu avatangiisimut iluaqutaasussaq.

7 Iliusissatigut suliassatigullu pilersaarummik malittareqqinninneq

Ukiuni aggersuni nukissiuuteqarnermi suliniutit tassaassapput soorlu kapitalini siuliiniittuni takuneqarsinnaasoq suliniutit arlallit peqataasunit assigiinngitsunit naammassineqarnissaat. Tassunga ilanngutissaaq anguniakkanik arlalinnik saqqummiisoqarnera, maannakkut kisitsisitigut paasissutissatigut tunngavinnik amigaateqartunik.

Iliuusissatigut suliassatigullu pilersaarutip sunniuteqarluartumik naammassineqarnissaa qulakkeer- niarlugu pingaaruteqarpoq ingerlaavartumik malittareqqiinnissaq. Nukissiuutit pillugit kisitsisitigut paasissutissat 2008-mi aallartinneqartussat sulinermi tassani aallaaviussapput.

Nukissiuutit pillugit kisitsisitigut paasissutissat nukimmik atuinerup qanoq ineriartornera ingerlaa- vartumik takutissavaat. Nukissiuuteqarnermi suliniutit qanoq sunniuteqarnerinik ingerlaavartumik naliliisoqarsinnaalissaaq. Pilersaarummi anguniakkatut saqqummiunneqartut nalilersornissaat nali- lersoqqinneqarnissaallu ajornarunnaarsissavaat, taamaalilluni sapinngisamik piviusorsioortunik tun- ngavinnik tunngaveqarsinnaallutik. Soorlu aamma nukissiuutit pillugit kisitsisitigut paasissutissat iliuusissani ataasiakkaani suliniutit annertusarneqassanersut takutissinnaassagaat.

Tamanna tunngavigalugu 2011-mi ukiuni pingasuni siuliini nukissiuutit pillugit kisitsisitigut paasis- sutissat tunngavigalugit iliuusissatigut suliassatigullu pilersaarummik sulineq nalilersorneqassaaq, anguniakkat sunniutaannik nalilersuinissamut nalilersueqqinnissamullu kisitsisitigut paasissutissat taamanikkut naammattussaammata.

Piffissap taamaalinerani nalilersuinerup aamma Kyotomi isumaqatigiissummut naleqqiullugu CO₂- mik aniatitsinerup annikillisarneqarnerata killiffia takuneqarsinnaassaaq.

2012-mi nalilersuineq tunngavigalugu tassunga taartaasussamik iliuusissatigut suliassatigullu piler- saarut nutaaq suliarineqartussaassaaq. Iliuusissatigut suliassatigullu pilersaarummi nutaami angu- niakkat 2013-imiit Kyotomi isumaqatigiissummut taartaasussami nunani tamalaani silap pissusaa pillugu isumaqatigiissummi nutaami Kalaallit Nunaata pisussaaffii ilanngunneqassapput.

Tabel 7.1-imi iliuusissatigut suliassatigullu pilersaarummi matumani suliniutinut ataasiakkaanut piffissaliussat takutinneqarput.

Tabel 7.1: Suliniutinut piffissaliussat

Iliusissaq	Suliniut	Akisussaasoq	Aallartinneq
Ataqatigiissumik nukimmik piler-suineq	Immap naqqatigut kabeliisinnaaneq siunertaralugu immap naqqanik misissuinerit aamma naammassineqarsinnaaneraniq misissuinerit	Nukissiorfiit	2008
	Nunatta Qeqqani aluminiumimik aatsitsivimmut periarfissanik qulaajaasumik misissueqqissaarne-rit	Greenland Development, Avatangiisinut Pinngortitamullu Pisortaqarfik, Inuussutissarsiornermut Pisortaqarfik	2008
	Kyotomi isumaqatigiisummut taartaasusaq pillugu isumaqatigiinniarnerni toqqaannartumik peqataanissaq siunertaralugu Danmarkimi naalakkersuisunut atassuteqarneq	Naalakkersuisut	2008
	Aluminiumimik aatsitsivimmut nukimmik pilersuifimmu piginnittuunerup ilusissaa inissinneqarnissaalu pillugit siunnersuummik Inatsisartunut saqqummiussineq	Inuussutissarsiornermut Pisortaqarfik	UPA 2008
Nukimmik sipaarniarneq aamma atorluaanerulersitsineq	Nukissianut siunnersortinik ilusissamik ilinniartaanerullu piareersarneqarnera	Nukissiorfiit	2008
	Igaffimmi/errorsisarfimmi atortorissaarutinik nalunaaqutsersuisarnerup piareersarneqarnera	Inuussutissarsiornermut Pisortaqarfik	2008
	Nukimmik sipaarnissaq pillugu qaammarsaaneq	Nukissiorfiit	2008
	Tunisassiat nukimmik atorluaanerusut aamma atorluaannginnerusut akornanni akitsuutinik assigiinngisitaarinissamut ilusiliorneq	Akilerartaanermut Pisortaqarfik	2008
	Ininut ataasiakkaanut imermik kiassarnermilu uuttortaatinik misileraaneq	Nukissiorfiit aamma Ineqarnermut Attaveqarnermullu Pisortaqarfik	2008
	Tunisassianik nukimmik atorluaannginnerusunik nutaanik eqqussinissamut 2010-imiit inerteqquteqarnissaq pillugu siunnersuummik Inatsisartunut saqqummiussineq, ukiuni marlunni ikaarsarfilik	Inuussutissarsiornermut Pisortaqarfik	UPA 2009
	Pisortat suliffiutaat tunisassianik nukimmik atorluaanerusunik atuinissaat	Suliffeqarfinni tamani pisiortornermi akisussasut	2009
	Pisortat suliffiutaasa naatsorsuutinik qorsunnik suliaqarneri	Suliffeqarfinni ataasiakkaani aqutsisut	2009
	Nukimmik sipaarnissamut periarfissanik pisortat suliffiutaanni aningaasaliinissamut periarfissanik kajumissaatinillu naliliineq	Inuussutissarsiornermut Pisortaqarfik, Aningaasaqarnermut Pisortaqarfik	2009
Iliusissaq	Suliniut	Akisussaasoq	Aallartinneq
	Nukissianut aqutsisut. Pisortat suliffiutaanni suliffeqarfiillu ulluinnarni ingerlatsineranni nukimmik sipaarnissaq eqqarsaatigissavaat	Pisortat suliffiutaat, Suliffeqarfiit angisuut	2008

Motorinik ingerlatsinerup aserfallatsaaliinerullu pitsaanerulerner	Aalisakkeriviit	2009
Suliffeqarfinnut immikkut ittumik appassisumik innaallagissamat imermullu akiliisartunut atassusernermi akiliutit atulersinneri	Inuussutissarsiornermut Pisortaqarfik	2008
Assartuutini motorinilu akitsuutit assigiinngisitaarnissaannut misissueqqissaarneq ilusimillu pia-reersaaneq	Akilerartarnermut Pisor-taqarfik	2008
Pisortat assartuineranni brintip orsussatut atornerqarnissaa pillugu suleqatigiinnissamat periarfisanik misissuineq	Inuussutissarsiornermut Pisortaqarfik	2008

Nukimmik sipaarniarneq aamma ator-luaanerulersitsineq

Ataatsimoorunneqartumik ataasiakkaanullu kias-sarnermik pilersuineq pillugu illoqarfinni tamani kiassarneq pillugu pilersaarusioner	Nukissiorfiit	2008
Kiassarneq pillugu pilersaarutit aallaavigalugit ikummatissanik pilersuinerup pitsaanerulernis-saanik qulakkeerinnineq	Nukissiorfiit	2009
Innaallagissamik kiassarnermillu tunisassiornermi annaasaq annikillisinniarlugu periarfissanik nalil-suineq	Nukissiorfiit	2009
Nuummi aalajangersimasumik innaallagissamik kiassarnermut nuunneq	Inuussutissarsiornermut Pisortaqarfik	2009
Sanaartornermi malittarisassat nutaat	Ineqarnermut Attaveqar-nermullu Pisortaqarfik	2011
VVS-imik ilinniartitaanermik akuerisaasumik aal-lartitsineq	Inuussutissarsiornermut Pisortaqarfik	2009
Pumpi atorlugu kiassaatinik ilisimatusarneq an-nerntunerumillu atuilerneq	Nukissiorfiit	2008

Nukimmik ataavartumik nutarterne-qarsinnaasumillu annertunerusumik atuilerneq

Utoqqarmiut Kangerluarsunnguani nukissiorfimm	Nukissiorfiit, Nuuk Kraft	2008
turbinit pingajuisa aallartinnera		
Sisimiut eqqaanni erngup nukinganik nukissior-fiup aallartinnera	Nukissiorfiit	2009
Ilulissat eqqaanni illoqarfimmut qanittumik er-ngup nukinganik nukissiorfiliornissaq siunertaralugu misissueqqaarnerit	Nukissiorfiit	Ingerlavoq
Nuup kujataani suliffissuarnut erngup nukinganik nukissiorfiliornissaq siunertaralugu misissueq-qaarnerit	Nukissiorfiit	Ingerlavoq

	Suliniut	Akisussaasoq	Aallartinneq
	Nukik ataavartoq pillugu naaralaartitsinermi pilersaarutit	ARTEK	Ingerlavoq
	Issittumi pissutsinut ingeniørutit ilinniarneq	ARTEK	Ingerlavoq
	Nukimmik nammineq tunisassiorneq pillugu nalu-	Inuussutissarsiornermut	UPA 2008

naarummut siunnersuummik Inatsisartunut saq-qummiussineq	Pisorta qarfik	
Ikummatissat nukimmik pilersuinermit atornerinik misileraaneq. H ₂ KT	Nukissiorfiit	Ingerlavoq
Teknologi brintimi atornerqartoq pillugu suleqatigiinnissaq siunertaralugu Aalborg Universitetimut saaffiginninneq	Nukissiorfiit	2008
Teknologi brintimi atornerqartoq pillugu atlantikut avannaani suleqatigiinneq (NAHA)	Nukissiorfiit, Polaroil, Inuussutissarsiornermut Pisorta qarfik	Ingerlavoq

Nukimmik pilersuinerup aqqiussuteqqinneqarnera ilisimasanillu kajungilersitsineq

Nukissiorfiit A/S-inngorlugit allangortinneqarnerat pillugu Nassuiaatip Inatsisartunut saqqummiunneqarnera	Inuussutissarsiornermut Pisorta qarfik	UKA 2007
Nukissiorfiit A/S-inngorlugit allangortinneqarnerat pillugu inatsisiliorneq	Inuussutissarsiornermut Pisorta qarfik	2008
Suliffissuarnut nukimmik annertuumik pisariaqartitsisunut nukimmik pilersuinermit piginnittuunerp ilusissaanut misissueqqissaarnerit aalajngernissamullu tunngavissiaq	Greenland Development	2008
Nukissiuutit pillugit kisitsisitigut paasissutissanik piareersaaneq	Naatsorsueqqissaartarfik	2008
Nunani tamalaani suleqatigiinnerup nukittorsarnerarnera	Nukissiorfiit	2008
Inuussutissarsiuutinut-PhD-nik atorfinitsitsinissamut periarfigissaarnerulerneq	Sulisoqarnermut inuussutissarsiuutinullu ilinniartitaanermut Pisorta qarfik	Ingerlavoq

Malittareqqinninneq

Iliusissatigut suliasatigullu pilersaarummik nalilersuineq	Inuussutissarsiornermut Pisorta qarfik	2011
Iliusissatigut suliasatigullu pilersaarummi anguniakkanik nalilersuineq	Inuussutissarsiornermut Pisorta qarfik	2011
Iliusissatigut suliasatigullu pilersaarummik nuutamik piareersaaneq	Inuussutissarsiornermut Pisorta qarfik	2012

